*Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!*

# СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

49 йил чиқиши, № 94 (13.654). 21 АПРЕЛЬ. 1967 йил ЖУМА. Баҳоси 2 тийин.

# ИШЧИ ВА ҚИШЛОҚ МУХБИРИ

Социалистик Ватанимизда матбуот халқ маънавий ҳаётининг ажралмас қисми, совет журналистикаси эса партия ва жамоат фаолиятининг ғоят муҳим соҳаси бўлиб қолди. Ленинчи Коммунистик партия коммунизм қуришдан иборат буюк тарихий ишда, янги кишини камол топтириш ва бутун дунёда тинчлик учун курашда муҳим роль ўйнаётган матбуотимиз ишига ғоят юксак баҳо бермоқда.

«Совет матбуоти, деди ўртоқ Л. И. Брежнев, «Известия» газетасининг 50 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда сўзлаган нутқида, — партиямиз фарзанди, халқнинг революцион минбаридир. Октябрь кунлари ва гражданлар уруши фронтларида, халқ хўжалигини тиклаш даври ва биринчи беш йилликларда, Улуғ Ватан уруши йилларида фашизмга қарши курашда, урушдан кейинги қурилиш йилларида «Правда», «Известия» газеталари ва матбуотимизнинг бошқа органлари партияга актив ёрдам берди.

Совет матбуоти шундай воситаки, унинг ёрдамида партия омма билан кун сайин гаплашиб, маслаҳатлашиб туради, оммага сиёсий билим беради, омманинг ижодий кучларини сафарбар этади, шу билан ўзининг ленинча бош сиёсий йўлини амалга оширади. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда матбуотни шунчалик ҳурмат қилишади, унинг овозига шунчалик диққат билан қулоқ солишади, унинг сигналлари, таклифлари ва танқидий мақолаларини шунчалик жон куйдириб эътиборга олишади».

Марксча-ленинча юксак ғоявийлик, партиявий принципиаллик, ростгўйлик, жанговар революцион руҳ ва чинакам халқчиллик—совет матбуотининг хусусиятидир. Меҳнаткашларнинг самимий муҳаббати ва чексиз ишончига сазовор бўлган бизнинг матбуотимиз ишчи ва қишлоқ мухбирларисиз ўз зиммасига юкланган олижаноб вазифани муваффақиятли бажара олмайди. Улар газетанинг қудратли армияси, таянчи, унинг кўз-қулоғи ва кучидир.

«Матбуотда бешта-ўнта доимий ёзиб турадиган ёзувчи ва раҳбар ходимга беш юз ва беш минг ёзувчи бўлмаган ходимлар тўғри келса, шундагина партия матбуоти жонли ва кучли бўлади, — деб ёзган эди В. И. Ленин.

Партиямиз улуғ Ленин васиятларига амал қилиб, мамлакатимизда ишчи ва қишлоқ мухбирлари ҳаракатини кенг ривожлантириш, уларнинг ўсиб улғайиши, ўқиб ижод этиши учун ҳамма зарур шароитларни яратиб берди. Бепоён социалистик Ватанимиздаги буюк революцион ўзгаришлар газеталаримиз атрофига жипслашган мухбирлар ва активларнинг ҳам қиёфасини бутунлай ўзгартириб юборди. Эндиликда совет матбуоти мухбирларининг жуда катта армияси мавжуддир. Ҳозир мамлакатимизда 5 миллиондан ортиқ ишчи ва қишлоқ мухбирлари газета ва журналларга, радио ва телевидениега, информация органларига ўз хабар ва мақолалари билан қатнашиб турибдилар.

Ишчи ва қишлоқ мухбирлари ҳаракатининг кенг ривожланганлигини бизнинг республикамиз мисолида ҳам яққол кўрса бўлади. Республикамизда чиқарилаётган 209 газета, 50 журнал ва бюллетень, радио ва телевидение тармоқларининг ҳозир 60 мингга яқин мухбири бор. Совет Ўзбекистони ташкил этилган 1924 йилда бу мухбирларнинг сони 400 дан ошмас эди. Ҳозирги ишчи ва қишлоқ мухбирлари орасида саноат корхоналари, темир йўл транспорти ва йирик қурилишларнинг пешқадам кишиларини, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг новаторларини, янги беш йилликнинг қаҳрамонларини, совет интеллигенциясининг вакилларини, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг ходимларини учратиш мумкин. Улар матбуотимизни янада ривожлантириш учун ҳормай-толмай ижодий меҳнат қилаётган фидокор кишилардир.

Ишчи ва қишлоқ мухбирлари — коммунизм учун актив курашувчилар, янги ҳаётнинг толмас қурувчилари, янгилик ва илғор ташаббусларнинг эҳтиросли пропагандистларидир.

Бугун Тошкентда республика ишчи ва қишлоқ мухбирларининг учинчи съезди очилади. Съезд қаҳрамон совет халқи алоҳида ҳис-туйғулар билан Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини байрам қилишга зўр ҳозирлик кўраётган тарихий кунларда ўтади. Ўзбекистон матбуоти тарихида, республикамиз маданий ҳаётида катта воқеа ҳисобланган бу съезд ишчи ва қишлоқ мухбирларининг, матбуот, радио ва телевидение ходимларининг Совет ҳокимиятининг 50 йиллик юбилейига тайёргарлик кўриш соҳасидаги энг муҳим вазифаларини белгилаб беради.

Республикамизда чиқаётган кўпгина газета ва журналлар сўнгги йилларда ишчи ва қишлоқ мухбирлари, авторлар активи билан ишлашни яхши йўлга қўйдилар, жамоатчиликнинг актив иштироки билан махсус саҳифалар чиқариш, газетхонларнинг саволларига жавоблар ташкил этиш одат тусига кириб қолди. Ҳамма область марказларида жамоатчилик асосида ишлаб турган ишчи ва қишлоқ мухбирлари университетлари газеталаримиз активларини кўпайтиришда, мухбирларнинг малакасини оширишда катта ишлар қилмоқдалар. Бу жиҳатдан Тошкент, Самарқанд, Андижон ва Фарғона область газеталари ҳузурида ташкил этилган мухбирлар университетларининг ишлари мақташга сазовордир.

«Сирдарё ҳақиқати», «Тошкент ҳақиқати», «Ташкентская правда», Фарғона область «Коммуна», Юқори Чирчиқ районидаги «Суръат», Наманган шаҳри ва районидаги «Наманган ҳақиқати», «Учқун», Қўқон шаҳридаги «Знамя труда» газеталари авторлар активини кенг жалб этиб, газетанинг тематикасини бойитишда, уни ранг-баранг, қизиқарли қилиб чиқаришда яхши натижаларга эришмоқдалар.

Аммо, ўз ишларида мухбир ва активларнинг кенг доирасига таянмаётган газеталар ҳам бор. «Қашқадарё ҳақиқати», Сурхондарё область «Ленин байроғи» газеталари, Чироқчи районидаги «Олға» газетасида ана шундай камчиликларни кўриш мумкин.

КПСС XXIII съездининг тарихий қарорлари матбуотимиз олдига ғоят катта талаблар қўйди. Газеталаримизнинг кенг меҳнаткашлар оммаси билан алоқасини ҳар тарафлама кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, ишчилар, колхозчилар ва интеллигентларни матбуотда актив иштирок эттириб, мухбирлар сафини тобора кўпайтириш лозим. Газета редакциялари ўз мухбирларига кун сайин раҳбарлик қилиб туришлари, уларни тарбиялаб, авайлаб ўстиришлари, қўллаб-қувватлашлари лозим.

Ҳар бир ишчи ва қишлоқ мухбири ўзига билдирилган юксак ишончни оқлаши, ўз постида ҳалол ва фидокорлик билан ижод этиши, тинмай ўқиши, ўз фикр доирасини доимо кенгайтириб бориши даркор. Токи, ҳар бир сўзимиз, ҳар бир сатримиз нишонга бориб тегсин, ёзган ҳар бир хабар ва мақоламиз актуаллиги, республикамиз ҳаётини, халқимиз меҳнатини тўла ва ёрқин акс эттириши билан газетхонларимизни мамнун этсин, уларнинг қалбини ҳаяжонга солсин ва алангалатсин!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

## «ПРАВДА ВОСТОКА» ГАЗЕТАСИНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республика меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялаш, уларни хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини бажаришга сафарбар қилиш соҳасидаги хизматлари учун ҳамда биринчи сони чиққан куннинг 50 йиллиги муносабати билан «Правда Востока» республика газетаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
**Е. НАСРИДДИНОВА.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
**Р. САХИБОЕВ.**

1967 йил, 20 апрель, Тошкент шаҳри.

## «ПРАВДА ВОСТОКА» ГАЗЕТАСИНИНГ РЕДАКЦИЯСИГА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети «Правда Востока» редакцияси коллективини, полиграфиячиларини, ишчи ва қишлоқ мухбирларини, авторлар активини ва барча газетхонларини газетанинг биринчи сони чиққан куннинг эллик йиллиги билан қизғин табриклайдилар ва сидқидилдан муборакбод қиладилар.

Ўзбекистондаги энг кекса большевистик газетанинг эллик йиллиги Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётида катта воқеадир. Ленинчи матбуотнинг анъаналарига содиқ бўлган «Правда Востока» Коммунистик партиянинг улуғ ишига ихлос билан хизмат қилиб келмоқда. Газета Туркистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва мустаҳкамлаш учун, ўлкада улуғвор социалистик ўзгаришларни амалга ошириш учун, Совет Ўзбекистони экономикаси ва маданиятини равнақ топтириш учун курашнинг бевосита иштирокчисидир.

«Правда Востока» меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда ва уларни буюк яратувчилик планларини муваффақиятли бажаришга сафарбар қилишда Ўзбекистон партия ташкилотининг актив ёрдамчиси бўлиб келмоқда. Газета ишчи ва қишлоқ мухбирларининг кўпминг кишилик армиясига, жуда кўп авторлар активига таянмоқда ва шу туфайли ҳаётни чуқур ўрганиб, ўз саҳифаларида коммунистик қурилишнинг энг муҳим проблемаларини кўтармоқда. «Правда Востока» газетасининг ўн мингинчи сони чиқиши муносабати билан унинг самарали фаолияти юксак ҳукумат мукофоти — Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган эди.

Ушбу юбилей йилида, бутун совет матбуоти қатори «Правда Востока» газетасининг олдида ҳам катта, масъулиятли вазифалар турибди. Улуғ Октябрнинг жаҳоншумул тарихий аҳамиятини, социализмнинг яратувчилик қудратини, Октябрдан кейинги эллик йил мобайнида Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон халқлари эришган улкан муваффақиятларни атрофлича ва ёрқин тасвирлаб бериш — шу вазифаларнинг энг муҳимидир.

Газета бундан буён ҳам оммага марксизм-ленинизм ғояларини сингдириб бориши, халқнинг революцион ва меҳнат традицияларини янада ривожлантиришга кўмаклашиши, меҳнаткашларни социалистик ватанпарварлик ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялаши, партиянинг ленинча миллий сиёсати берган ажойиб меваларни, халқлар дўстлигининг ҳаётбахш кучини, Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақанинг боришини, миллион-миллион кишиларнинг КПСС XXIII съезди қарорларини муваффақиятли бажариш, беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш ва шаҳар билан қишлоқ меҳнаткашларининг Ватанимиз шонли юбилейини шахсий ва коллектив меҳнат туҳфалари билан нишонлаш учун олиб бораётган курашини тўлиқ ва жозибадор қилиб кўрсатиб бериши лозим.

Меҳнаткашлар кенг оммаси билан алоқани янада мустаҳкамлаш, ишчи ва қишлоқ мухбирларига таяниб иш кўриш, журналистларнинг профессионал маҳоратини ҳамиша такомиллаштириб бориш — газета муваффақиятли фаолиятининг гаровидир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети «Правда Востока» коллективига, унинг ишчи ва қишлоқ мухбирларига совет халқи бахт-саодати йўлидаги, коммунизм тантанаси йўлидаги ижодий меҳнатида янгидан-янги муваффақиятлар тилайдилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

# ЯРИМ АСР ЖАНГОВАР САФДА

### *«Правда Востока» газетасининг эллик йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш*

20 апрелда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида ўтказилган тантанали йиғилиш большевистик матбуотнинг ленинча традицияларига муносиб амал қилаётган ва бу традицияларни ривожлантираётган шонли юбилейига бағишланди.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари И. Г. Анисимкин, Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. Г. Ляшченко, Е. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аъзолигига кандидат. М. Турсунов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. С. Абдалин бор эди.

Тантанали йиғилишни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов кириш нутқи билан очади.

— Бугун биз, — дейди Ш. Р. Рашидов, — республиканинг сиёсий ва маданий ҳаётидаги муҳим воқеани — Ўзбекистондагина эмас, балки бутун Ўрта Осиёда ҳам энг кекса большевистик газета — «Правда Востока»нинг эллик йиллигини нишонламоқдамиз.

«Правда Востока» газетасининг эллик йиллиги, аввало, газетани чиқараётган кишилар — журналистлар, полиграфчилар, ноширлар коллективининг байрамидир. Айни вақтда бу — бутун совет матбуотининг байрамидир. Шу тантанали кечада «Правда», «Известия», «Сельская жизнь» газеталарининг, қардош республикалар газеталарининг, Совет Иттифоқи телеграф агентлиги, «Новости» матбуот агентлиги ва СССР Журналистлар союзи правлениесининг вакиллари биз билан бирга қатнашаётганликларидан жуда хурсандмиз.

«Правда Востока» газетаси ўз йўлини ишчи ва солдат депутатлари Тошкент Советининг жанговар босма органи сифатида бошлаган эди. Газета, аввало, «Наша газета» номи билан, сўнгра Туркистон Марказий Ижроия Комитети ва Тошкент депутатлар Советининг «Известия»си, — «Туркестанская правда» номи билан чиқди. 1924 йил 25 ноябрдан бошлаб эса, газета ҳозирги номи билан чиқиб келмоқда.

«Правда Востока»нинг йилномаси тарихий 1917 йил апрелидан бошланади. «Правда Востока» газетаси марксизм-ленинизм идеяларини ёйишда, Советларни большевиклаштиришда, Ўрта Осиё ва Қозоғистон меҳнаткашларини большевистик партия теварагига жипслаштиришда, Туркистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва мустаҳкамлашда жуда катта роль ўйнади.

«Правда Востока» газетаси 1919 йилдан буён Бутун Россия Марказий Ижроия Комитети ва РСФСР Халқ Комиссарлари Совети Туркистон комиссияси ҳамда РКП(б) Туркистон комиссиясининг органи бўлиб чиқа бошлади. Газета 1922 йилдан тортиб 1934 йилгача ВКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюросининг расмий органи ва айни вақтда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳам органи бўлди. Партиямизнинг Марказий Комитети «Правда Востока» газетаси орқали Совет Ўрта Осиёсининг сиёсий ва иқтисодий тараққиётига бевосита таъсир кўрсатди. Газета саҳифаларида партия ва давлатнинг атоқли арбоблари — В. М. Фрунзе, В. В. Куйбишев, М. И. Калинин, Я. Э. Рудзутак, Ш. З. Элиава, А. В. Луначарский, А. Икромов, Ф. Хўжаев, Й. Охунбобоев ва бошқаларнинг мақолалари босилиб турар эди.

«Правда Востока», «Совет Ўзбекистони», «Ҳақиқати Ўзбекистон» газеталари, республиканинг бутун матбуоти ўлкада тарихий социал-иқтисодий ўзгаришларни амалга оширишда катта хизмат қилдилар. Совет Ўзбекистони матбуоти республикада давлат қурилиши ва миллий қурилишга доир энг муҳим проблемаларни ҳал этишга, саноат, қишлоқ хўжалигини, хусусан Ватан пахтачилигини ривожлантиришга, фан ва маданиятни равнақ топтиришга ажойиб ҳисса қўшди.

Совет матбуотининг ленинча традицияларига содиқ бўлган «Правда Востока» газетаси Улуғ Ватан уруши йилларида, урушдан кейинги даврда ва ҳозирги вақтда партия идеяларининг жўшқин пропагандисти ва бу идеяларни амалга оширишда омманинг ташкилотчиси бўлиб майдонга чиқди ва майдонга чиқмоқда. Газета партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва сиёсий фаолиятида, коммунизм учун умумхалқ курашида ғоят актив қатнашиб келмоқда.

1956 йил 28 ноябрда «Правда Востока»нинг ўн мингинчи сони чиқиши муносабати билан газета Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланган эди. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонида газета меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва уларни улуғ бунёдкорлик ишлари программасини муваффақиятли бажаришга сафарбар қилишда самарали фаолияти учун мукофотланади, деб таъкидланган эди.

«Правда Востока» газетаси республика меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялаш, уларни хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини бажаришга сафарбар қилиш соҳасидаги хизматлари учун ва газетанинг биринчи сони босилиб чиққан кунига 50 йил тўлганлиги муносабати билан газета бугун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

(Охири иккинчи бетда).

Суратда республикамизнинг Сирдарё, Фарғона, Андижон ва Самарқанд областларидан келган ишчи ва қишлоқ мухбирлари III съездининг қатнашчиларидан бир группасини кўриб турибсиз. А. Тўраев фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

## РЕСПУБЛИКА ЖУРНАЛИСТЛАРИ ВА БОСМАХОНА ХОДИМЛАРИГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика матбуотини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун ва «Правда Востока» газетасининг 50 йиллиги муносабати билан қуйидаги ўртоқларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берилсин:

**Алексеев** Пётр Федорович — «Сельская жизнь» газетасининг бош редактори, «Правда Востока» газетаси редакторининг собиқ ўринбосари.

**Димов** Георгий Васильевич — «Известия» газетасининг Ўзбекистон ССР бўйича мухбири, «Правда Востока» газетасининг собиқ бўлим мудири.

**Дюммель** Фридрих Рудольфович — «Правда Востока» газета редакцияси партия турмуши бўлимининг мудири.

**Ивахненко** Александр Дмитриевич — «Ўзбекистон коммунисти» журналининг бош редактори, «Правда Востока» газетасининг собиқ редактори.

**Костиков** Иван Капитонович — «Правда Востока» газетаси редакторининг ўринбосари.

**Кузнецова** Клавдия Яковлевна — «Правда Востока» газета редакцияси хатлар бўлимининг мудири.

**Махмудов** Масгут Ҳайдарович — «Правда Востока» редакциясининг газета чиқарувчиси.

**Мельников** Серафим Васильевич — «Правда Востока» газета редакциясининг масъул секретари.

**Михайлов** Владимир Гаврилович — пенсионер, кекса журналист.

**Фаизов** Саид — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриёти босмахонасининг стереотипери.

**Шахназаров** Пётр Александрович — «Правда Востока» газета редакцияси иллюстрация бўлимининг мудири.

**Шкловер** Абрам Яковлевич — Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ёрдамчиси, «Правда Востока» газетасининг собиқ бўлим мудири.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
**Е. НАСРИДДИНОВА.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
**Р. САХИБОЕВ.**

1967 йил, 20 апрель, Тошкент шаҳри.

**Бугун Тошкентда ишчи ва қишлоқ мухбирларининг III съезди очилади. Съезд қатнашчиларига оташин салом!**

# ЭКИШ СИФАТИ ЮҚОРИ БЎЛСИН

Республика Қишлоқ хўжалик министрлигининг коллегияси кўклам дала ишларининг бориши ва чигит ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик экинлари уруғининг юқори сифатли экилишини таъминлаш чоралари ҳақидаги масалани кўриб чиқди.

Қабул қилинган қарорда шу нарса таъкидланадики, кўпчилик колхоз ва совхозлар чигитни яхши юмшатилмаган ва тупроғи майинлаштирилмаган, серкесак, бегона ўтлардан тозаланмаган ерларга ҳамда қуриб қолган тупроққа экмоқдалар. Чигит экиш билан бир вақтда ерга минерал ўғитлар солинмаяпти. Чигит эккан вақтда қаторларнинг тўғри ва қаторлар орасининг кенглиги бир хилда бўлиши ҳамда чигит бир хил чуқурликка тушишига эътибор берилмаяпти. Квадратлар аниқ бўлмаяпти. Ерни чигит экишга тайёрлаганда кўпинча фақат бороналаш билан чегараланиб, чизеллар, дискали бороналар ва тупроқни яхши юмшатиш ҳамда бегона ўтларга қарши курашда яхши натижа берувчи бошқа асбоблардан фойдаланилмаяпти.

Бухоро область, Бухоро районидаги Энгельс номли колхозда экиш агрегатларига ўрнатилган ўғитлагич аппаратлар яхши созланмаган ва шу сабабли минерал ўғитлар тупроққа яхши аралашмаяпти, унинг кўп қисми ернинг юзасида қолиб кетяпти. Шу областдаги «Когон» совхозида чигит тупроқнинг 3 сантиметрдан 10 сантиметргача бўлган турли хил чуқурликдаги қатламига тушмоқда. Бу ерда, шунингдек, қатор оралари кенглигининг бир хил бўлишига ҳам эътибор берилмаяпти.

Тошкент областидаги 1-«Оққўрғон» совхозида ва бошқа бир қатор хўжаликларда ҳаво салқин ва тупроқда нам кўп бўлишига қарамай, экиладиган чигит узоқ вақт давомида ивитиляпти. Бу ҳол чигитни дорилашдан кўриладиган фойдани камайтиришдан ташқари, экилаётган уруғнинг сифатига ҳам салбий таъсир қиляпти.

Тез-тез ёмғир ёғиб, ҳаво салқин бўлиб турганлиги сабабли униб чиққан ғўза ниҳолларининг кўпчилиги илдиз чириш касаллигига дучор бўлиши мумкин. Шунга қарамай, бир қатор хўжаликларда чигитга экиш олдидан ТМТД препарати сепилмаяпти.

Бухоро, Қашқадарё ва Сурхондарё областлари қишлоқ хўжалик органларининг раҳбарлари ингичка толали пахта чигити экиш планининг бажарилишини таъминлаш юзасидан зарур чоралар кўрмаяптилар.

Тошкент, Андижон ва Сирдарё областларидаги кўпчилик хўжаликларда беда экишнинг энг қулай муддатлари қўлдан бой бериляпти, беда уруғи яхши тайёрланмаган ерларга экиляпти. Айниқса Хоразм области ва Қорақалпоғистон Автоном Республикасида беда экиш жуда секин боряпти.

Ерни сабзавот, картошка, шоли, маккажўхори ва оқжўхори экишга тайёрлашда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Экилган уруғнинг ҳолати устидан назорат қилинмаяпти, уни ундириб олиш чоралари кўрилмаяпти.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МИНИСТРЛИГИДА

Министрлик коллегияси қишлоқ хўжалик органларининг раҳбарлари ва мутахассислари зиммасига колхоз ва совхозларга малакали агротехника ёрдами кўрсатилишига эришиш, ҳар бир пайкалнинг конкрет шароитини ҳисобга олган ҳолда ерни экишга тайёрлаш ва экишни қатъий равишда табақалаштириш ва шу асосда экилган уруғнинг тез ҳамда бир текис униб чиқишини таъминлашга эришиш мажбуриятини юклади.

Коллегия Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик министри, область ва район қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бошлиқлари, совхозлар трестларининг директорлари зиммасига область ва район бошқармалари, колхоз ва совхозларнинг барча мутахассислари эътиборини экиш ишларининг сифатини оширишга, бракка йўл қўювчи кишиларга қарши қаттиқ кураш олиб боришга қаратиш мажбуриятини юклади. Улардан қишлоқ хўжалик мутахассислари — агрономлар, механизаторлар, ирригаторлар ва энтомологларнинг ролини ошириш талаб этилди. Шунингдек, уларга экилган уруғнинг ҳолати устидан муттасил равишда кузатиб боришни ташкил этиш ва зарур бўлган ҳолларда унинг униб чиқишини тезлатиш юзасидан чоралар кўриш, ҳар гектар ерда етарли миқдорда кўчат бўлишига эришиш вазифаси юклатилди.

Коллегия маҳаллий қишлоқ хўжалик органлари ва совхозлар трестларининг раҳбарлари зиммасига колхозчилар ва совхозларнинг ишчиларига иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши устидан қаттиқ контроллик ўрнатиш, уларнинг чигит экиш ва ғўза парвариши билан боғлиқ бўлган барча ишларнинг ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб ўтказилишидан моддий манфаатдорлигини ҳар томонлама оширишни таъминлаш мажбуриятини юклади. Уларга дала ишларини юқори сифатли қилиб ўтказганлик, экишни ўз вақтида тамомлаганлик ва уруғни тўла ҳамда бир текис ундириб олганлик учун колхозчиларни, совхозларнинг ишчиларини, механизаторларни ва бригадаларни моддий рағбатлантириш ва уларга ёрлиқлар топширишни йўлга қўйишни хўжаликларнинг раҳбарларига тавсия этиш топширилди.

Бухоро, Қашқадарё ва Сурхондарё областлари қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бошлиқлари ингичка толали пахта чигити экиш планининг бажарилишини таъминлашлари, чигитни қайта экиш зарурати туғилганда ингичка толали пахта чигити ўрнига ўрта толали пахта чигити экилишига йўл қўймасликлари керак.

Коллегия Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик министри, область ва район қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бошлиқлари, совхозлар трестларининг директорлари, Қишлоқ хўжалик министрлиги Сабзавот, картошка ва полиз экинлари бош бошқармасининг бошлиғи, Совхозлар бош бошқармасининг бошлиғи зиммасига сабзавот, картошка ва полиз экинлари уруғини экиш ва қайта экиш планларининг белгиланган турлар бўйича сўзсиз равишда бажарилишини таъминлаш юзасидан барча чораларни кўриш мажбуриятини юклади.

Министрлик коллегияси қишлоқ хўжалик органларининг барча раҳбарлари ва мутахассислари эътиборини чигитни илғор агротехниканинг барча талабларига қаттиқ амал қилган ҳолда тезроқ юқори сифатли қилиб экиб тамомлаш зарурлигига қаратди. Бунга эришмоқ учун комплекс механизацияга таяниб, экишнинг тугалланиши билан ғўза парваришини қизитиб юбориш орасида узилишга йўл қўйилмаслиги, об-ҳаво шароити ноқулай келганлиги туфайли юз берган қийинчиликларни бартараф этиш юзасидан зарур чоралар кўрилиши лозим.

# ПАРТИЯНИНГ СОДИҚ ЁРДАМЧИЛАРИ

## ҒАЙРАТ

Шаҳрисабзлик ўқитувчи Ғайрат Мақсудовнинг номи газетхонларга яхши таниш. Унинг қишлоқ деҳқонлари, завод, фабрика ишчилари, уларнинг элга манзур меҳнатлари тўғрисида ёзган мақолалари, лавҳалари ўқувчиларни мамнун этмоқда.

Ғ. Мақсудовнинг мухбирлик фаолияти кўп қиррали, унинг қаламига мансуб жанрлар хилма-хил. У газеталарда онда-сонда қисқа хабарлари билан қатнашиб турадиган мухбир эмас. Унинг мақолаларида тўлақонлилик, иш якунларининг умумлашмаси, муайян ишга берилган баҳо яққол сезилиб туради. Темаларнинг қизиқарли, мақолаларнинг ўқимишлилиги газетхонларни ўзига тортади.

Ғайрат қишлоқ зиёлиси бўлганлиги учун ҳам унга қишлоқ хўжалик темаси яхши таниш. Шу боисдан ўзининг кўпчилик мақолаларида, ердан «оқ олтин» ундираётган пахтакорларнинг меҳнатини улуғлаш, қишлоқ маданиятини кўтариш учун кураш руҳи сезилиб туради. Энг кичик нуқсонлар ҳам Ғайратнинг назаридан четда қолмайди. Айниқса, у ўз ҳамкасблари, колхоз радиоузели, деворий газеталар активлари тўғрисида ҳаяжон билан ҳикоя қилади.

Масалан, яқинда «Ўзбекистон матбуоти» журналида Шаҳрисабз районида чиқадиган «Коммунизм байроғи» газетасининг ходими Т. Арслонов тўғрисида лавҳа эълон қилинди. Ғайрат ўз ҳамқишлоғи ҳақида, унинг ишчанлиги, тиниб-тинчимаслиги ҳақида тўлқинланиб ёзади.

Ғ. Мақсудов область ва республика газеталарида ҳам ўз мақолалари билан актив қатнашиб туради. У педагог. Ёш авлодга илм, тарбия беради. Шунинг учун ҳам жуда кўп ўқийди. Унинг сўзга бойлиги газета учун тайёрлаган ҳар бир мақоласида ўз аксини топади.

Ғайрат Мақсудов ҳамиша изланишда. Янги-янги темалар топишга, мақолаларининг ўқимишли, қизиқарли бўлишига ҳаракат қилади.

П. ЯСТРЕБОВ,
«Ўзбекистон матбуоти» журналининг ходими.

## ОММАВИЙ ҲАРАКАТ

Матбуотимиз ўзининг коллектив пропагандистлик, коллектив агитаторлик ва коллектив ташкилотчилик фаолиятини кўпсонли мухбирлари армиясига маҳкам таянган ҳолда амалга ошириб келмоқда. Барча қардош республикаларда бўлганидек, Ўзбекистонда ҳам ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракати матбуотнинг халқ оммаси билан алоқасини таъминлаш ҳамда мустаҳкамлаш, унинг социалистик ва коммунистик қурилишдаги ролини тобора оширишда жуда муҳим роль ўйнади ва ўйнамоқда. Бугун ўз анжуманларига йиғилган ишчи ва қишлоқ мухбирларимиз оммавий ҳаракатининг пойдевори Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида қурилган эди.

Республикамиз партия ташкилоти ва газета редакцияларининг амалга оширган катта тадбирлари самараси ўлароқ, 1920 йилларнинг ўрталарида республикамизда ишчи-деҳқон мухбирлари оммавий ҳаракати қарор топди, катта ижтимоий кучга айлана бошлади.

«Правда» газетасининг ташаббуси билан 1926 йил май ойида Москвада ўтказилган ишчи ва қишлоқ мухбирларининг учинчи Бутуниттифоқ кенгашида ўзбекистонлик деҳқон мухбирлар ҳам иштирок қилдилар. Шу муносабат билан ленинчи «Правда» газетаси Ўзбекистон вакилларини қизғин табриклаб, бундай деб ёзган эди: **«Ўзбекистонлик деҳқон мухбирларнинг Москвага, ишчи ва қишлоқ мухбирлари кенгашига биринчи бор келишларидир. Улар мустаҳкам қарор топган ҳаракат номидан, Ўзбекистондаги мингдан ортиқ деҳқон мухбирлар номидан вакил бўлиб келдилар.**

**Ўрта Осиё делегацияси Иттифоқимизнинг шу қисмидан ишчи ва қишлоқ мухбирларининг азим дарёсига биринчи дафъа қўшилган янги ирмоқдир».**

Республикамизда ишчи-қишлоқ мухбирлари оммавий ҳаракатининг таркиб топиши ва тараққий этишида «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Камбағал деҳқон» газеталарининг хизмати катта бўлди. Йигирманчи йилларнинг иккинчи ярмида ушбу газеталар редакцияларининг ташаббуси билан Тошкентда ишчи ва қишлоқ мухбирларининг Ўрта Осиё ва республика миқёсидаги бир қанча кенгаш ҳамда қурултойлари ўтказилди, мухбирлар ҳаракати масалаларини ёритувчи «Трибуна рабкора» ва «Мухбирлар йўлдоши» номли махсус журналлар ташкил қилинди.

Ишчи-деҳқон ва зиёлилар оммасининг актив намояндаларини газета ишига изчил жалб қилиш, уларни уюштириш ҳамда умумий ва сиёсий савияларини тобора юксалтириш соҳасида партия ташкилотлари ва газета редакциялари кўрган тадбир-чоралар мухбирлар ҳаракатининг ҳам сон, ҳам сифат жиҳатидан ўсишини таъмин этди. Чунончи, 1927 йилда Ўзбекистонда рўйхатга олинган мухбирлар 2361 кишидан иборат бўлган. 1928 йилга келиб эса фақат миллий тилдаги газеталарнинг ўзигагина 4712 жамоатчи мухбир хат-хабар ёзиб турган.

Ўзбекистонда мухбирлар ҳаракатининг оммавий ҳаракат сифатида шаклланиши партиямиз танқид ва ўз-ўзини танқидни авж олдириш асосида давлат аппаратининг ишини янада яхшилаш ва такомиллаштириш, уни бюрократ ва қора ниятли элементлардан тозалаш учун курашни кенг кўламда бошлаган ҳамда қишлоқ буржуазияси — қулоқларга қарши синфий ҳужумни кучайтирган йилларга тўғри келди. Шу сабабли бу даврда танқидий материал ёзганлиги учун жамоатчи мухбирларни таъқиб ва қувғин қилиш ҳоллари кўп юз берган.

Тўла бўлмаган маълумотларга кўра, 1927—1928 йилларда Ўзбекистонда жами 140 дан ортиқ жамоатчи мухбир таъқиб ва қувғинга дучор бўлган. 1928—1929 йилларда эса республикамизда олти фаол мухбир қулоқлар томонидан ёвузларча ўлдирилди. Шулардан бири — «Озод Бухоро» газетасининг довюрак мухбири Низомхўжа Муҳаммадиев эди. У Қўшмурод деган бойнинг 400 та қўйини солиқ рўйхатидан яшириб қолганлигини «Озод Бухоро»да ёзиб чиқди. Хабар текширишда тасдиқланиб, бойдан солиқ ундирилди. Бой мухбирдан ўч олиш ниятида унга қарши ёлғон-яшиқ материаллар йиғиб, мухбирни босмачилик қилган, деб жиноий жавобгарликка тортилишига муваффақ бўлади. Аммо одил совет суди мухбирни ноҳақ жавобгарликка тортилганлигини исботлаб, уни оқлайди.

Душманларнинг дўқ-пўписа ва ҳийла-найрангларидан қўрқмаган Низомхўжа Муҳаммадиев яна қўлига қалам олиб, фош қилувчи материаллар ёзаверади. Кўп ўтмай «Озод Бухоро» газетасида унинг Тоғаймурод Тошев деган бой ўн уч яшар синглисини катта қалин бадалига бир бойга сотиб юборгани ҳақидаги хабари босилиб чиқди. Хабар тасдиқланиб, айбдор тегишли жазога тортилди. Орадан кўп ўтмай, душманлар мухбирни ўз ерида ишлаб турган пайтида бошига кетмон билан уриб, қора қонга бўядилар. Ерга ҳушсиз йиқилган мухбирни кўрган душманлар уни ўлди деб ўйлаб, қочадилар. Аммо Низомхўжа Муҳаммадиев ўн беш кун касалхонада даволаниб, яна мухбирлик ишини давом эттираверди. Ниҳоят, 1927 йил 23 октябрь куни тунда бой ва қулоқлар шум ниятларини юзага чиқардилар. Шу куни улар шерюрак деҳқон мухбири Низомхўжа Муҳаммадиев танасининг ўн саккиз ерига пичоқ ва ўроқ санчиб, ваҳшийларча ўлдирадилар.

1928 йилда «Камбағал деҳқон» газетасининг мухбири Абдусодиқ Пирмуҳамедов ҳам қулоқлар уюштирган террорнинг қурбони бўлди. Абдусодиқ Пирмуҳамедов Тошкент округининг Ўрта Чирчиқ районига қарашли Тоштепа қишлоғидан бўлиб, у газетага қишлоқ янгиликлари ҳақида тез-тез хабарлар юбориб турарди.

Муштумзўрлар Абдусодиқ Пирмуҳамедовни уйидан зўрлик билан олиб чиқиб, аввал калтаклаб, сўнгра асов отга судратиб ўлдирганлар.

1928 йил апрель ойида Самарқанд округининг Пастдарғом районидаги Чархин қишлоғида «Зарафшон» газетасининг эндигина 20 баҳорни кўрган мухбири Набихўжа Ғанижўев ҳам синфий душманлар томонидан бўғиб ўлдирилди. Мухбирнинг қотиллари устидан ўтказилган очиқ судда «Камбағал деҳқон» газетасининг муҳаррири Муҳаммад Ҳасанов жамоат қораловчиси сифатида нутқ сўзлаб, мухбир Ғанихўжаевни қуйидагича таъриф қилган эди: **«20 ёшли деҳқон мухбири Ғанихўжаев бажарган жамоат топшириқларини оддийгина санаб ўтишнинг ўзиёқ унинг тимсолида биз қандай активимиздан жудо бўлганлигимизни билиб олиш мумкин: у Пастдарғом район комсомол ташкилотининг активисти, Чархин комсомол ячейкаси ижроия бюросининг аъзоси, Чархин қишлоқ Советининг аъзоси, қишлоқ хўжалик артелининг ташаббусчиси, қишлоқ деворий газетасининг муҳаррири ва «Зарафшон» газетасининг фаол мухбири эди».**

Келтирилган фактлар халқ мухбирлари ўша даврда социализм ғалабаси учун умумхалқ курашининг, синфий душман ва уларнинг агентларига қарши олиб борилган шиддатли ҳужумларнинг олдинги сафларида турганликларидан, халқимизнинг социализм сари зафарли юриши жараёнида меҳнаткашлар оммасининг синфий онглилиги ва сиёсий активлиги беқиёс юксала борганлигидан далолат беради.

Ҳеч қандай таъқиб-қувғинлар ишчи-деҳқон мухбирлари ҳаракатининг қудратли тўлқинига ғов бўла олмади. Партиямизнинг доимий ғамхўрлигидан ҳамиша баҳраманд бўлиб келаётган бу ҳаракат йил сайин ўсиб, кенгайиб, эндиликда коммунистик қурилишнинг муҳим факторларидан бири бўлиб қолди.

Т. ПИДАЕВ.

Ишчи ва қишлоқ мухбирларининг 1926 йил май ойида Москвада бўлиб ўтган учинчи кенгашига Ўзбекистондан делегат сифатида борган вакиллар В. И. Ленининг синглиси, «Правда» газетасининг масъул котиби Мария Ильинична Ульянова билан бирга расмга тушган эдилар. Ушбу суратда (чапдан ўнгга): «Қизил Ўзбекистон» газетасининг собиқ ходими Аҳмаджон Ёқубов, Мария Ильинична Ульянова, «Қизил Ўзбекистон» газетасининг фаол қишлоқ мухбири Жамолиддин Низомиддинов, «Правда Востока» газетасининг собиқ ходими Юрий Кугель.

## ҚАЛБ ВА ҚАЛАМ

«Совет Ўзбекистони» газетасининг ўтган йил 19 февраль сонида «Маош олмаса ҳам...» сарлавҳали материал босилди. Унда революция ветерани, шахсий пенсионер Рўзимат Юсуповнинг одамийлиги, яхши хислатлари ҳақида ҳикоя қилинган. Рўзимат ака инқилоб йилларида бирга ишлаган қадрдон дўсти Н. Синдюнов касалга чалиниб қолганда унга меҳрибонлик кўрсатиб, очиқ ҳавода сайр қилиши учун ғилдиракли кресло ясаб берганлиги айтилган эди.

Шундан кейин Рўзимат акага турли жойлардан хатлар кела бошлади. Самарқандлик ва бухоролик революция ветеранлари, Фарғона ва Наманган мактабларининг пионерлари кекса коммунистнинг ҳиммати ва олижаноблигидан таъсирланиб, унга раҳматлар изҳор қилишди.

Ана шу яхши одамни бутун республикага танитган киши қишлоқ мухбири Аминжон Эшматов эди. Аминжон қизиқарли хабарлари, мақолалари билан область ва республика газеталарида мунтазам қатнашади. Ибратли ишлар ва янгиликларни, илғор тажрибаларни матбуот орқали кишиларга тезроқ етказишга ҳаракат қилади, танқид тиғини ишдаги камчиликларга қаратади.

Аминжон Урганч тут питомнигида хўжалик мудири вазифасида ишлайди. Жамоатчи коммунист сифатида коллектив ўртасида обрў-эътибор қозонган. Коммунистлар унга катта ишонч билдириб, бошланғич партия ташкилоти секретарлигига сайладилар.

Ҳаёт билан ҳамиша ҳамнафас бўлиш, ўз устида тинмай ишлаш Аминжоннинг одати. У «Журналист», «Партия турмуши», «Ўзбекистон матбуоти» каби қатор журналларга, марказий ва маҳаллий газеталарга обуна бўлган. Хива қишлоқ хўжалик техникумининг 4-курсида сиртдан ўқимоқда.

«Совет Ўзбекистони» мухбирлар постининг аъзоси Аминжон Эшматов қалб қудратини, қалам кучини улуғ мақсад учун курашдек фахрли ишга — коммунизм ишига бағишлаяпти.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

## ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Матбуотдаги кўп йиллик ва самарали ишлари учун ҳамда «Правда Востока» газетасининг 50 йиллиги муносабати билан журналистлар ва босмахона ходимларининг бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

* * *

Қишлоқ хўжалигида кўп йил давомида самарали ишлаганлиги учун ва туғилганига 60 йил тўлганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрининг ўринбосари Вячеслав Михайлович **Романовский** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

## ФИДОКОРЛАР

1930 йил. Ўша пайтда «Янги Фарғона» газетасида ишлардим. Бир томондан, қишлоқларда колхозлаштириш авж олган, деҳқонларнинг кайфияти яхши, бир томондан илдизидан болта еган, ётиб қолгунча отиб қол, зайлида иш тутаётган колхоз тузуми душманлари ўзини қўйгани жой тополмай қолган вақти. Газета активи бармоқ билан санарли эди. Редакция таянган активларнинг кўпчилигини оғзаки мухбирлар ташкил этарди. Саводсиз кишилар олис-олислардан келиб, ўзлари кўрган-билган ҳар хил хабарларни оғзаки айтиб, яна изларига қайтишарди.

Бир куни редакцияга Зиёвуддин Аловуддинов деган косиб кириб келди. У наманганлик эди. Зиёвуддин қанчалар қийналмасин, қанчалар йўл азобини тортмасин, барибир, Намангандан Қўқонга — редакцияга хабар олиб келарди. Ўзи саводсиз. Лекин Советлар тузумига путур етказмоқчи бўлганлар унинг назаридан қочиб қутулолмас эди. Унинг бир эшон ҳақидаги ҳикояси эътиборимни тортди. Оқизмай-томизмай ёзиб олдик. Шариат пешвоси, ўзини худонинг ердаги вакили ҳисоблаб юрган эшон унга назр қилинган қизни хотин бўлишга унамагани учун пинҳона зиндонга ташлабди. Қизнинг бошига қора кунларни солибди. Фактлар очиқ-ойдин эди. Оғзаки мухбиримизнинг бу хабари «Янги Фарғона» газетасида «Зиндон қизи» сарлавҳаси билан фельетон қилиб берилди.

Минг афсуски, орадан кўп ўтмай, редакцияга хунук хабар келди. Зиёвуддин Аловуддинов Наманганга қайтиб, яна косибчилик ишини давом эттириб турганда эшоннинг муридлари уни ваҳшиёна ўлдирибдилар.

Қулоқлар, дин пешволари, аламзадалар Норинда яна бир мухбиримизни ўлдирдилар. Лекин ўзлари жазосиз қолганлари йўқ. Қишлоқ мухбирларининг қотиллари устидан ўтказилган очиқ судларни кўплар яхши хотирлайди. Совет одил суди уларни қилмишларига яраша жазолади.

Партия ва Совет давлати қишлоқ мухбирларини ҳар томонлама қўллаб-қўлтиқлагани, уларнинг ҳаётига суиқасд қилувчилар қонун билан тийиб қўйилгани учун активларимиз ортса ортдики, камаймади.

Газета уларни ёзиш-чизишга ўргатар, малакасини, билимини ошириб борар эди. Шу йўл билан ўқитувчиликка йўл топган, қишлоқнинг саводли кишисига айланганлар оз эмас эди.

Ўша вақтда газетамизнинг атиги бир неча оғзаки мухбири бўлган бўлса, эндиликда биргина «Коммуна»нинг юзлаб ўткир қалам тутган актив мухбирлари бор. Улар катта куч. Газетани ўқимишли, сермазмун қилаётган ҳам шулар. Областнинг чекка-чекка қишлоқларида куртак ёзган янгиликлардан, қўлга киритилган ютуқлардан хабардор этаётган ҳам шулар.

Яқинда ҳисоб-китоб қилиб кўрдик. Газетамизга шу кеча-кундузда 1250 дан ортиқ ишчи ва қишлоқ мухбирлари ўз хат-хабарлари билан актив қатнашиб келаётир. Бундан ташқари, редакция топшириқларини доимий бажариб келаётган 150 штатсиз мухбиримиз бор. Биз улар билан тез-тез учрашиб турибмиз, маслаҳатлар бераётирмиз. Шу йилнинг ўзида Бағдод райони ва Марғилон шаҳрида кўчма летучкалар ўтказдик. Ўтган йили эса, республикамизда биринчи бўлиб ишчи ва қишлоқ мухбирларининг область кенгаши ўтказилиб, олдимизда турган вазифалар ҳақида гаплашиб олдик.

Қишлоқ мухбирлари олдига қўйилаётган талаб орта боргани сари, улар ўз устларида кўп ишлайдиган, пишиқ материаллар берадиган бўлиб қолдилар. Буни кекса активларимиздан Ш. Саидумаров, Э. Раҳмонзода, Қ. Турсунов сингари ўнлаб активларимизнинг газетага юборган биринчи материаллари билан шу кунларда жўнатаётган материалларини таққослаганда очиқ-ойдин кўриш мумкин.

Редакциянинг қишлоқ хўжалик, саноат ва бошқа бўлимлари қошида мутахассислар, партия, совет активлари, жамоатчилик вакилларидан иборат 12 та штатсиз бўлим ишлаб турибди. Ҳар бир районда, Марғилон, Қувасой ва Қўқон шаҳарларида мухбирлар пости бўлиб, улар актуал масалаларнинг газета саҳифасидан ўрин олишида катта ёрдам бераётирлар.

А. МИРЗАЕВ,
Фарғона область, «Коммуна» газетасининг редактори.

Матбуот, радио ва телевидение, нашриёт ва маданий оқартув муассасалари ходимлари! Меҳнаткашларни марксизм-ленинизм, совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялашда партияга актив ёрдамлашингиз!

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1 МАЙ ЧАҚИРИҚЛАРИДАН).

## МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

20 апрелда Тошкентда Ҳукумат мукофотларини топшириш маросими ўтказилди.

Йўлдош Сергели шаҳрини барпо этишда юксак меҳнат намуналарини кўрсатган ҳарбий бинокорларнинг катта бир группаси Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Фахрий ёрлиқларини олди.

Энг яхши разведкачиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган геолог» унвонини бериш тўғрисидаги ёрлиқлар топширилди. Фан ва маданият арбоблари фахрий унвонлар бериш тўғрисидаги ёрлиқлар олишди.

Республика халқ хўжалиги ва маданиятининг бир қанча ходимларига СССР орден ва медаллари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари топширилди.

Мукофотланганлар ўз меҳнатларига юксак баҳо берганликлари учун партия ва ҳукуматга самимий ташаккур айтдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова мукофотларни топшириб, илғор ходимларга сиҳат-саломатлик ва Совет давлатининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ўтказилаётган мусобақада янги муваффақиятлар тилади.

(ЎзТАГ).

## ЯРИМ АСР ЖАНГОВАР САФДА

(Боши биринчи бетда)

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан, «Правда Востока» газетаси ва босмахонанинг энг кекса ходимларидан ўн икки кишига «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» деган фахрий унвон берилди ва 29 киши республика Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

Сизларни «Правда Востока» газетасининг ва газетада ишловчи энг кекса ходимларнинг мукофотланиши билан қизғин табриклашга редакциянинг барча ходимлари, республикадаги барча журналистлар ва полиграфчиларнинг Ватан бахт-саодати йўлидаги олижаноб меҳнатларида янги ижодий муваффақиятларга эришувларини тилашга ижозат бергайсиз.

Бизнинг мамлакатимиз коммунизм қурилиши даврига кирган ҳозирги пайтда матбуот олдида турган вазифалар янада кўпайди. КПСС XXIII съездининг қарорларини маҳорат билан кенг пропаганда қилиш, экономика, хўжалик ислоҳоти проблемаларини, маданият ва фаннинг ривожланишини факт ва ҳодисаларнинг моҳиятини чуқур билган ҳолда конкрет ва таъсирчан қилиб ёритиш, коммунистик қурилишга хос бутун янгиликни ўз вақтида пайқаб олиш ва қўллаб-қувватлаш, мавжуд камчиликларни кескин танқид қилиш — журналистларнинг юксак бурчидир.

Матбуот, радио ва телевидение коммунистик қурилишда, оммани ҳаётбахш совет ватанпарварлиги руҳида, пролетар интернационализми ва халқлар дўстлиги руҳида тарбиялашда янгидан-янги муваффақиятларга эришмоқ учун актив кураш олиб бормоғи керак.

Биз бутун мамлакатимиз, бутун совет халқи ва чет эллардаги дўстларимиз Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги — марксизм-ленинизм идеялари ғалабалари байрамига баланд руҳ билан тайёргарлик кўраётган кунларда «Правда Востока» газетасининг юбилейини нишонламоқдамиз.

Октябрь ишларининг улуғворлигини тўлиқ кўрсатиб бериш, Советлар мамлакати, бизнинг республикамиз Коммунистик партия раҳбарлигида босиб ўтган ярим асрлик йўлнинг жаҳоншумул-тарихий аҳамиятини чуқур очиб бериш, ёш авлодни халқнинг шонли революцион, жанговар ва меҳнат традициялари асосида тарбиялаш — матбуот, радио ва телевидениенинг энг юксак вазифаларидан биридир.

Бизнинг матбуотимиз социалистик мамлакатларнинг, бутун дунё меҳнаткашларининг қардошлик иттифоқини мустаҳкамлаш, уларни империализм кучларига қарши, тинчлик, демократия ва социализм учун курашда янада маҳкам жипслаштиришга бутун чоралар билан ёрдам бермоғи, Совет давлатининг ташқи сиёсатини маҳорат билан кенг кўрсатиб бермоғи керак.

В. И. Ленин бутун диққат-эътиборни ҳал этилмаган вазифаларга қаратиш — улуғ революция йиллигини байрам қилишнинг энг яхши усули, деб доим таъкидлар эди. Зўр ишчанлик кўрсатиш, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларини Ватанимизни янада яшнатиш учун янги зафарларга даъват этиш, совет кишисига, унинг меҳнати, эҳтиёжлари ва талабларига эътибор ва сезгирлик билан қараш, ўзининг профессионал маҳоратини ошира бориш, ўз қалбининг бутун ҳароратини халқ хизматига бағишлаш — журналистларнинг бурчидир.

Совет матбуоти юксак ғоявийлиги, ҳаққонийлиги ва принципиаллиги билан, кенг меҳнаткашлар оммаси билан маҳкам алоқа боғлаганлиги туфайли, миллион-миллион ишчи ва қишлоқ мухбирларига таяниб иш кўраётганлиги туфайли кучлидир.

Республика матбуоти, радиоси ва телевидениесининг ходимлари партиявий журналистиканинг ленинча принципларига бундан буён ҳам оғишмай амал қиладилар, ўзларининг бутун куч ва ғайратларини коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини муваффақиятли амалга ошириш учун курашга сарф қиладилар.

Ўртоқлар, «Правда Востока» газетаси коллективини, республикадаги барча журналистлар, ишчи ва қишлоқ мухбирларини газетанинг эллик йиллиги билан яна бир марта самимий табриклашга ижозат бергайсиз.

Ш. Р. Рашидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг табригини ўқиб беради. Залда қарсаклар бошланади.

Республика Олий Совети Президиумининг секретари Р. С. Сахибоев «Правда Востока» газетаси коллективини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлаш тўғрисида республика Олий Совети Президиумининг Фармонини ўқиб эшиттирганида яна қарсаклар чалинади. Газета ветеранларидан бир группаси Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан безатилган «Правда Востока» газетаси байроғини олиб киради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова юксак мукофот — Фахрий ёрлиқни топшира туриб, «Правда Востока» газетаси, Ўзбекистоннинг бутун матбуоти бундан буён ҳам ўз жанговар большевистик традицияларини кўпайтираверади, Коммунистик партияга ва халққа садоқат билан хизмат қилаверади, деб ишонч билдирди. Е. С. Насриддинова редакция коллективини, унинг ишчи-деҳқон мухбирларини, барча газетхонларини шонли юбилей билан самимий қутлаб, уларга янги муваффақиятлар тилади.

«Правда Востока» газета редактори В. А. Архангельскийнинг газетанинг 50 йиллиги тўғрисидаги докладини бу ерда ҳозир бўлган кишилар зўр диққат билан тингладилар.

Ҳамкасблар, газетхонлар, жамоат ташкилотларининг вакиллари юбилярга мурожаат қилиб, самимий дўстлик, табрик сўзларини, янги муваффақиятлар тилаб билдирган истакларини айтдилар.

— Жонажон севимли «Правда Востока», сенга 50 ёш тўлди. Аммо коммунизм қуриш йўлида янги ғалабага эришган сайин сен тобора навқирон бўлиб бормоқдасан, — дейди Журналистлар союзи правлениесининг раиси З. И. Есенбоев. З. И. Есенбоев СССР Журналистлар союзи правлениеси билан республика Журналистлар союзи правлениесининг табрикномаларини ўқиб, СССР Журналистлар союзи газета ходимларидан бир группасини Фахрий ёрлиқлар билан мукофотлаганликларини маълум қилди.

— Азиз қаламкаш дўстлар, энг яқин биродарингиз ва дўстингиз «Совет Ўзбекистони», унинг кўп сонли газетхонларидан қизғин ва самимий салом қабул қилгайсиз, — дейди «Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори М. Қ. Қориев.

«Сельская жизнь» редколлегиясининг аъзоси Г. М. Богуш бундай дейди:

— Умумий соҳада, қишлоқ хўжалигини юксалтириш, қишлоқ маданиятини ўстириш соҳасида «Правда Востока» билан ҳамкорлик қилиш бизлар учун қувончлидир.

— Мен бугун «Правда Востока» газетасининг янги сонини олиб, шонли ўтмишни эслаб, ҳаяжонланганлигимни яширмайман, — деди «Таштекстильмаш» заводининг токари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. И. Орлов. — Газета саҳифалари бизнинг жанговар саҳифаларимиз-ку, ахир.

— Биз севимли газетамиз номига мушарраф бўлишга ҳаракат қиламиз, деди «Правда Востока» номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони З. Собиров. — Биз Улуғ Октябрь шарафига ўз зиммамизга янги мажбуриятлар олдик. Бу мажбуриятларни бажаришда бизга «Правда Востока» газетаси ёрдам бермоқда. Бу газетани пахтакорлар, қишлоқдаги барча меҳнатчилар бениҳоя ҳурмат қилмоқдалар.

Туркистон ҳарбий округи ҳарбий кенгашининг аъзоси генерал-майор А. В. Дебалюк «Правда Востока» газетаси билан Туркистон ҳарбий округи жангчилари ўртасида азалдан давом этаётган дўстлик ҳақида, армия билан халқнинг бирлиги тўғрисида гапирди.

«Московская Правда» газетаси редакторининг ўринбосари А. С. Грингауз бундай деди:

— Одамлар сингари газеталар ҳам ўз ёшига эга. Лекин йиллар эмас, балки журналистик кўзнинг сезгирлиги, қаламнинг аниқлиги, партиявий эҳтирос, принципиаллик газета қиёфасини кўпроқ белгилаб беради.

«Советская Белоруссия» газетасининг редактори А. К. Зинин, «Казахстанская Правда» газетасининг редактори П. Ф. Михайлов, «Журналист» журнали редакторининг ўринбосари А. А. Егоров, «Советская Литва» газетасининг редактори В. А. Мешчеряков, Иваново область «Рабочий Край» газетасининг редактори В. А. Кулагин, «Челябинский Рабочий» газетасининг редактори В. Н. Дробишевскийлар ҳам юбиляр газетани табрикладилар.

СССР Журналистлар союзи правлениесининг секретари Латвия республикасидаги «Циня» газетасининг редактори И. Я. Иверт юбилярга ҳар бир журналист учун азиз бўлган совға топширди.

«Правда Востока» газетаси номига «Правда» ва бошқа марказий газеталарнинг редколлегияларидан, Совет Иттифоқи телеграф агентлигидан, республика, область, район газеталаридан, партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотларидан, меҳнаткашлар коллективларидан, чет эллик ҳамкасблардан ва бошқа коллективлардан кўп табрикномалар келди. «Правда Востока» газетаси редакторининг ўринбосари И. К. Костиков ана шу табрикномаларни ўқиб берди.

Йиғилиш охирида катта концерт бўлди. (ЎзТАГ).

# ХУШХАБАРЛАР

**Урта Осиё — Марказ магистрал газ қувури қурилиши трассасининг «Нефтепроводмонтаж» трестига қарашли 5-қурилиш-монтаж бошқармасининг коллективи 200 километр узунликдаги ўз участкасида қувурларни муддатидан бир ой илгари пайванд қилиш мажбуриятини олган эди. Сўзи билан иши бир бўлган бу коллектив ваъдасининг уддасидан чиқмоқда. Ҳозирдаёқ Устюрт даштларида 170 километр узунликдаги қувурни ётқизиб бўлинди.**

●

**Монреалда очиладиган жаҳон виставкаси совет павильонининг экспонатлари қаторига қадимий миллий гуллар акс эттириб тўқилган ўзбек гиламлари ҳам киритилди. Хивадаги гилам тўқиш фабрикаси бундай гиламларни кўплаб тайёрлашга ўтмоқда.**

●

**Тошкентдаги ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг таълим-тажриба хўжалигида ирригация фанининг ҳозирги барча янгиликлари тўпланмоқда. Бу база олий ўқув юртининг мутахассислари ишлаб чиққан лойиҳа асосида Урта Чирчиқ районида қурила бошланди. Студентлар бу ерда суғориш техникаси ва усулларини, ғўзани парвариш қиладиган машиналарни ўрганадилар.**

## ЯНГИ китоблар

**Ғафур Ғулом номидаги бадиий адабиёт нашриёти қуйидаги китобларни нашрдан чиқарди:**

Тўра Мирзаев. **Ҳоди Зариф.** Адабий портрет. (Ҳоди Зарифнинг ҳаёти ва илмий фаолияти ҳақида) 82 бет, тиражи 5000, баҳоси 15 тийин.

Тўхтасин Жалолов. **Яшасин табассум** (адабий-танқидий мақолалар). 72 бет, тиражи 10.000, баҳоси 13 тийин.

Иван Ефремов. **Парилар кўли.** Қиссалар ва ҳикоялар тўплами. 288 бет, тиражи 30.000, баҳоси 47 тийин.

Адҳам Раҳмат. **Брест лавҳалари.** (Ўзбекистонлик жангчиларнинг Брест қалъасида кўрсатган қаҳрамонликлари ҳақида лавҳалар). 100 бет, тиражи 15.000, баҳоси 13 тийин.

Янгийўл районидаги «Москва» колхозининг Омонгелди Бегалиев бошлиқ комплекс звеноси чигит экишни тугаллаш арафасида. Суратда: звено бошлиғи Омонгелди Бегалиев ва сеялкачи Ашур Мирзаев ўртоқларни охирги майдонларга чигит экаётган пайтда кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

*Тошкент консерваторияси 30 ёшда*

# ЎРТА ОСИЁДА ЯГОНА

Шонли юбилей йили мазмуни, кўлами ва воқеаларга бойлиги билан республикамиз маданий ҳаётида салмоқли йил бўлиб ҳисобланади. Бу йил қўша-қўша юбилейларни ўзи билан бошлаб келмоқда.

Урта Осиёда биринчи музика олий ўқув юрти — Тошкент Давлат консерваториясининг ташкил топганига 30 йил тўлди. Консерваториянинг тўйи республикамиздаги барча музика жамоатчилигининг ҳам катта шодиёна байрамидир. Улуғ Октябрь революциясига қадар профессионал музика таълими бўлмаган Ўзбекистонимизда мана шундай олий ўқув юртининг ташкил топганлиги ўзбек совет музика маданиятини яратиш, уни ҳар томонлама ривожлантириш йўлида қилинган беқиёс улкан ишдир. Бу фақат жонажон партиямизнинг доно сиёсати ва Совет ҳукуматимизнинг миллий республикаларга катта ғамхўрлиги туфайлигина бунёд этилган олий илм даргоҳларидан биридир.

Тарихга бир назар ташлайлик 1930 йиллар. Бу даврда тарқоқ, якка-якка ва фақат айрим тор, нопрофессионал труппаларга бирлашган музикачилар пайдо бўла бошлади. Улар орасида бирмунча тажрибали, талантли кадрлар ҳам бор эди. Айниқса, Тошкент шаҳрида мана шундай кўзга кўриниб қолган музика намояндаларининг йиғила бориши уларни бир ерга тўплаш, ўқитиш, малакасини ошириш лозим, деган масаланинг кўтарилишига сабаб бўлди. Шундай қилиб, 1936 йилнинг кузида ҳукумат қарори билан Ўрта Осиёда биринчи — Тошкент Давлат консерваторияси ташкил этилди. Шундан бери мана 30 йил ўтибдики, бу олий илм ўчоғи совет музика таълими бўйича ўз олдига қўйилган улкан ва шарафли вазифани бажариб келмоқда.

Консерватория дастлаб Бешёғочда, ҳозирги П. Беньков номидаги бадиий билим юрти биносида очилган бўлиб, унинг фақат тўрт бўлими бўлган, холос. Жами 20-30 талаба биринчилардан бўлиб ўқишга қабул қилинганди. Уша пайтда миллий кадрлар жуда оз эди.

1941 йили консерватория ўз талабаларини илк марта ҳаётга йўллади. Биринчилар қаторида диплом олганлар ичида ҳозир кўзга кўринган музикашунос, бастакорларимиздан Илёс Акбаров, Борис Гиенко ва бошқалар бор эди.

Дастлабки йиллари ўқитувчилар йўқлиги учун Москва, Ленинградлардан педагоглар чақиртириб келинган. Устоз-педагоглар Георгий Мушель, Ян Пеккер, Борис Надеждин, Николай Яблоновский, Александр Лисовский, Борис Зейдман, Алексей Козловскийлар жон-дил билан шогирд тайёрлаш, маҳаллий миллий кадрлардан моҳир, билимдон музикачилар етиштириб чиқариш борасида бутун куч ва ғайратларини, маҳоратларини ишга солиб, меҳнат қилдилар.

Тошкент консерваторияси йиллар ўтиши билан ривожлана ва кенгая борди, халқ ҳурматини қозонди. Олий ўқув даргоҳи сифатида ўз кучоғидан моҳир пианист, скрипкачи, виолончелист, қўшиқчи, дирижёр, хор ва симфоник оркестр ижрочилари ҳамда ўзбек халқ миллий музикачиларидан иборат мутахассис кадрлар тарбиялаб етиштира бошлади. Бу олий музика ўқув юртини битириб чиққан талабалар фақат республикамизда эмас, балки Ўрта Осиёдаги қардош республикаларда ҳам мавжуд бўлган турли музика коллективларида муваффақият билан ишлаб, ижод этмоқдалар.

Шуни зўр хурсандчилик билан қайд этамизки, бугунги кунда консерваторияни битириб кетган талабаларнинг кўпчилик қисми таниқли санъат арбоблари, моҳир дирижёр, опера театрларининг талантли солистлари, музикали драма ва комедия театрларининг ижрочилари ҳамда музика ўқув юртларининг ва ҳатто мазкур консерваториянинг педагоглари бўлиб етишишган. Булар орасида дирижёрлардан — Ўзбекистон ССР халқ артистлари Фазлиддин Шамсуддинов, Баҳром Иноятов, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Ашот Иванович Петросянц, республикада хизмат кўрсатган артистлар Абдуқаҳҳор Султонов ва Саид Алиев, Самарқанд опера театрининг бош дирижёри Г. Тўлаганов, Муқимий номидаги республика музикали драма ва комедия театрининг бош дирижёри Қ. Усмонов, Навоий номли опера ва балет Катта театрининг биринчи ўзбек аёл дирижёри Дилбар Абдураҳмонова; консерватория доцентлари — пианист Х. Азимов, чангчи А. Одилов, хонандалар — Ўзбекистон ССР халқ артистлари Н. Хошимов, Ж. Низомхўжаев, республикада хизмат кўрсатган артистка С. Хўжаева ва бошқалар бор.

Ҳозирги кунда консерватория қошида 7 факультет ва 14 кафедра бор. Консерватория республикада чинакам музика ўчоғига айланди ва у ўзбек совет музика санъатининг шу қадар тез суръатлар билан рувожланишида баракали таъсир кўрсатиб келмоқда

1941—1966 йиллар ичида бу олий ўқув юртида таълим олиб, битириб кетганлар сони 1275 кишини ташкил этади. Агар дастлабки йиллар талабалар жуда озчилик бўлган бўлса, биргина шу йилнинг ўзида бу даргоҳда минггa яқин йигит ва қиз юқори ихтисосли мутахассислар қўлида тарбия олмоқдалар. 1938 йили Ўзбекистон Композиторлар союзининг аъзолари 10 кишидан ошмас эди. Ҳозирги кунда союзимизнинг композитор ва музикашунослардан иборат 65 ҳақиқий аъзоси бор. Шулардан 45 киши Тошкент Давлат консерваториясининг талабаларидирлар. Булардан, композиторлар — Икром Акбаров, Борис Гиенко, Ғафур Қодиров, Иброҳим Ҳамроев, Владимир Князев, Собир Бобоев, Вадим Мейен, Ҳамид Раҳимов, (Тошкент Давлат консерваториясининг ректори), Пак-Ендин, Дони Зокиров, Александр Бердин, Олимжон Ҳалимов, Фаттоҳ Назаров, Абдураҳим Муҳамедов, Дадали Соатқуловлар; музикашунослар — Илёс Акбаров, Тамара Визго, Файзулла Кароматов, Ирина Долгарова, Ирина Карелова, Карима Олимбоева ва бошқаларнинг номлари эндиликда республика жамоатчилигига таниш. Республикамиз музика шинавандалари орасида С. Бобоевнинг «Ҳамза» операси, «Ватан ишқи» музикали драмаси, М. Юсуповнинг «Хоразм қўшиғи», Ҳамза номидаги республика мукофоти лауреати Р. Ҳамроевнинг «Зулматдан зиё» опералари, Х. Раҳимовнинг «Ишқинг билан», С. Ҳайитбоевнинг «Бағри тош» музикали драмалари, Икром Акбаровнинг «Шоир хотираси» симфоник поэмаси, Д. Зокировнинг «Ҳамза» симфоник увертюраси, И. Ҳамроевнинг «Ўзбекистон хотин-қизлари» кантатаси, Ғ. Қодировнинг қўшиқ ва романслари, Б. Гиенконинг квартетлари, Г. Мушель ва Ф. Назаровларнинг фортепиано концертлари шуҳрат қозонгандир.

Республика музика мухлислари консерваторияни тугатиб кетган талабалар ичида Матниёз Юсупов, Султон Ҳайитбоев, Рашид Ҳамроев, Тўлқин Қурбонов, Шоҳида Шоймардонова, Зумрад Тўйчиева ва қатор бошқа ёш, талантли бастакорлар авлоди етишиб келаётганидан беҳад хурсанддирлар.

Консерватория ўзбек музикасининг тарихи ва назариясига оид проблемаларни ишлаб чиқувчи, унинг тараққиёт ва истиқболларини белгилаб берувчи йирик илмий марказга айланди. Консерватория қошида аспирантура ҳамда опера студияси ташкил этилган.

Тошкент консерваторияси ҳозир айни камолот босқичида. У шу ўтган давр ичида ихтисосли кадрлар тайёрлаш соҳасида катта ва бой тажриба орттирди. Ҳозирги кунда консерваторияда малакали мутахассис ўқитувчилар сони 200 га етди. Шулар орасида 5 профессор, 40 дан ортиқ доцент, шунингдек ўқитувчилар ишлаб турибди

Консерватория қардош республикалар олий музика ўқув юртлари билан мустаҳкам дўстлик алоқалари ўрнатган. Жумладан, Москва, Ленинград, Киев, Олмаота консерваториялари билан доимо яқин муносабатда бўлиб келинади.

Шу кунларда Тошкент Давлат консерваториясининг 30 йиллик тўйи ўтаётганлиги муносабати билан, республика композиторлари ва бутун музика жамоатчилиги номидан унинг бутун педагогик коллективига ҳамда талабаларига катта ижодий муваффақиятлар, янада юксак равнақ тилаймиз.

**А. ЖАББОРОВ,**
**Ўзбекистон ССР Композиторлар союзи правлениесининг раиси.**

**Тошкент Давлат консерваторияси — Урта Осиёда биринчи музика олий ўқув юрти.**

* * *

**1941 йили консерватория илк марта талабаларни ҳаётга йўллади.**

* * *

**1936 йилда консерваторияда тўрт бўлим бўлган бўлса, ҳозир унинг 7 факультети ва 14 кафедраси бор.**

* * *

**1941—1966 йиллар ичида консерваторияни 1275 киши битириб чиқди.**

* * *

**Ҳозир консерватория қошида аспирантура ҳамда опера студияси ташкил этилган.**

*Ахлоқ ва одоб мавзуида*

# БИЛИМ ВА ОНГ

Т. Н. ҚОРИ-НИЕЗИЙ.

Фан! Учтагина ҳарфдан иборат бўлган бу сўзнинг моҳияти ва унинг босиб ўтган тарихий йўли устида ўйлаган киши хаёл суриб кетади. Шахсан мен ҳар дафъа бу борада ўйлар эканман, ўйим мухтасар бўлмайди, чунки фан деб аталган бу чексиз муҳитга ғарқ бўлган билан унинг интиҳоси кўринмайди.

Албатта, бу ерда сўз ҳақиқий фан устида, яъни турли инсу жинсдан ва субъектив қарашлардан озод бўлган, фақат объектив қонунлар ва муҳокама натижасида вужудга келган илғор тафаккурнинг якуни устида боради. Инсон планетамизда вужудга келгандан буён ҳаёт учун, яшаш учун табиат билан курашиб, бу кураш туфайли унинг сир ва ҳикматларини ошкор этиб келди. Бу кураш ғоят мураккаб бўлиб, унинг натижасида қўлга киритилган ютуқ ва муваффақиятлар — қонли фожиалар, мислсиз қурбонлар, чексиз тажрибалар, саноқсиз кузатишлар, уйқусиз кечалар туфайли вужудга келди.

Шундай қилиб, фан — минглаб, ўн минглаб, ҳатто юз минглаб йиллар мобайнида заррама-зарра, томчилаб вужудга келган, асли табиати мусаффо ва муаззам муҳитдан иборат. Бу эса ҳақиқий, чиндан ҳам «оби ҳаёт» муҳитидир, чунки ҳаммамиз, каттаю кичик, ёшу қари бу муҳитдан кундалик ҳаётимизда баҳраманд бўлиб келмоқдамиз. Шунинг учун фан, айниқса, халқ хизматига қаратилган илғор совет фани чексиз ҳурматга сазовордир.

Модомики шундай экан, ахлоқ нуқтаи назаридан, ана шу ҳурмат туфайли аввало фан намояндалари, яъни унинг ижодчилари ва тарқатувчилари қандай муҳитда бўлмасин (ўрта, олий мактабларда, академияларда, омма ўртасида) ўзларининг кундалик ҳаётлари, феъл-атворлари, ўзгаларга муносабатлари, камтарлик ва ростгўйликлари, тил ва дил бирлиги билан намуна бўлишлари лозим. Онг ва виждон шуни тақозо қилади. Акс ҳолда фан кир баданга оппоқ кўйлакдек ярашмайди.

Ҳақиқий фаннинг табиати шундайки, у ҳалол бўлмаган озиқни ўзига яқинлаштирмайди, уни рад қилади. Шунинг учун ҳам ҳалигача ҳақиқий фанда, унинг қонунларида қарама-қаршилик ошкор бўлгани йўқ ва ҳеч вақт бўлмайди; бўлган тақдирда эса у фаннинг хатоси бўлмай, балки бизнинг хатомиз туфайлигина содир бўлиши мумкин.

Масалан, механикада Ньютоннинг умумий жозиба қонуни, астрономияда Кеплернинг самовий қонунлари, химияда Менделеевнинг даврий қонуни, физикада Бойль-Мариотт қонуни ва шунингдек кўп қонунлар, улар кашф этилган вақтдан юз минглаб йиллар илгари мавжуд бўлиб, фақат кейинча ошкор қилингандир. Булар бизга боғлиқ бўлмай, балки табиатда мавжуд бўлган объектив қонунлардан иборатдир. Шунинг учун ҳам табиатда шубҳасиз мавжуд бўлиб, лекин ҳалигача ошкор бўлмаган қонунлар кўпдир ва фан ривожланиб борган сари, улар ҳам ошкор бўлиб боради ҳамда шу билан фан ривожланиб боради. Бу — абадий диалектик жараёндан иборат.

Юқорида келтирилган фикр ва мулоҳазаларни назарда тутганда ҳақиқий фаннинг босган тарихий йўли, унинг вужудга келиши, асли табиати, умуман моҳияти — поклик ва принципиаллик нуқтаи назардан идеал ахлоқнинг ёрқин тимсолидир.

Ҳақиқий фан пок бўлиб, ахлоқ тимсоли экан, ажабо бир томондан уни талқин этиб, иккинчи томондан ўзлари нопок бўлган айрим «муллойи беамал»ларнинг унга номуносиб кирдикорларига қандай баҳо берса бўлади? Шуниси шубҳасизки, бундай шахсларнинг тарбия, ахлоқ нуқтаи назардан жамиятга, айниқса ёш авлодга келтирган зарарлари ғоят каттадир.

Ахлоқсизликнинг энг зарарли ва хунук кўринишларидан бири ҳасаддир. Ҳасадчиларнинг ташқи қиёфаси «маданийсимон» кўринса-да, лекин ўзлари жамиятнинг қолоқ унсурлари бўлиб, улар фандан хабарсиз «косиб»лардан иборат. Буларнинг қабиҳлиги шундаки, халққа, партияга садоқат билан қилаётган хизмати туфайли обрў қозонган кишиларни кўролмайдилар ва улар устида турли иғво уюштириш билан шуғулланадилар. Шуниси характерлики, ҳасадчиларнинг мақсадлари ифлос бўлган ҳолда, улар иғволарини «танқид» ниқоби остида олиб борадилар. Совет жамоатчилигининг энг муқаддас вазифаси бундай иғвогарларнинг ниқобини йиртиб ташлаб, уларнинг қабиҳ мақсадларини фош қилиб ташлашдир.

Камолот! Менимча, паталогик касалликка мубтало бўлмаган ҳар бир нормал кишининг ана шу чўққига — камолотга интилиши табиий ва юксак орзудир. Бироқ бу чўққига етиш учун олий маълумот, ҳатто олимлик ҳам кифоя қилмайди, чунки камолот тушунчасига энг аввал кенг маънодаги ахлоқ тушунчаси киради.

Улуғ Навоий айтгандек:

**Камол эт касб ким, олам уйидин,**
**Сенга фарз ўлмағай ғамнок чиқмоқ.**
**Жаҳондан нотамом ўтман биайни**
**Эрур ҳаммомдин нопок чиқмоқ.**

Ҳолбуки, ҳақиқий фаннинг ўзи, унинг асрлар мобайнида вужудга келган якуни покликнинг, демак ахлоқнинг ёрқин намунасидир.

Шунинг учун ҳам бу таълимотни билатуриб, лекин кишининг кирдикори унга зид бўлса — ахлоқсизлик демак. Аксинча, киши бу таълимотдан хабарсиз бўлса «жаҳондан нотамом ўтмак» демак. Соғлом мантиқ шу хулосага олиб келади.

Табиатда ажойиб, ғоят даражада оқилона қонун ҳукмронлик қилади: ҳар бир даромадга қарши даромад ва аксинча ҳар бир даромадга қарши буромад мавжуддир. Фақат масала шундаки, бу алмаштиришда форма ўзгаради, холос. Миқдор эса — абадийдир. Шунингдек механиканинг «олтин қонуни»га мувофиқ ричагда: кучдан қанча ютилса, аксинча масофадан шунча ютқизилади ва масофадан қанча ютилса, кучдан шунча ютқизилади.

Бу қонунлар кишининг кундалик ҳаётида ҳам турли тарзда ҳукмронлик қилади. Шунинг учун ўз наздида «усталик» ёки тўғриси — айёрлик қилиб, гўё «ютуқ»қа эга бўлганларнинг кирдикорлари аҳмоқликдан, ўз-ўзини алдашдан иборат.

Халқ таъбири билан айтганда: «сутники сутга, қолди қатиқнинг пули». Бу ерда шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, доимо мувозанат сақлаган ҳақиқат тарозиси гоҳо ўз мувозанатини йўқотиб қолиши ҳам мумкин. Лекин бу ҳодиса вақтинча бўлиб, у албатта эртами-кечми ҳамон мувозанат ҳолатига қайтади.

Умуман ҳаёт ғоят даражада мураккаб мактабдан иборат. Шуниси диққатга сазоворки, бу мактабнинг дарслари жуда қимматга тушади, аммо у ҳар қанча қиммат бўлса-да арзийди. Фақат, бу мактаб дарсларидан тўлиқ баҳраманд бўлиш учун унинг ҳодисаларини кузатиб бориб, улардан тўғри хулоса чиқариш лозим.

Бизнинг мамлакатимизда киши шахсининг ривож топиши учун тарихда мисли кўрилмаган шароит мавжуддир. Меҳнаткашлар ўз ҳаётининг хўжайини ва ижодкори, социалистик хўжаликнинг ташкилотчиси, мамлакат ижтимоий ҳаётини юритишнинг актив қатнашчисидир, совет тузумининг олижаноб фазилати туфайли совет кишисининг дунёқараши ва умуман маданий савияси юксак даражага кўтарилди. Афсуски, шундай шароитда айрим кишилар ўз шахсий манфаатларини давлат, яъни халқ манфаатидан устун қўядилар. Бу эса, юқорида келтирилган асосларга мувофиқ, ўтакетган ахлоқсизлик демак.

Хуллас, ахлоқ тушунчаси кенг маънода бўлиб, онг ва виждон нуқтаи назаридан фан билан ўзаро боғлиқдир. Шунинг учун ҳам фан аҳлларининг халқ олдида жавобгарлиги ҳам ғоят даражада каттадир.

**Бу қизлар янги Тошкентни бунёд этиш учун олиб борилаётган ҳаракатда алоҳида намуна кўрсатишяпти. Суратда: кўркам ва ҳар томонлама қулай уй-жой бинолари тиклаш мусобақаси илғорлари бўлган Харьков қурилиш поездининг бинокор қизлари.**

А. Тўраев фотоси.

# ҚОЗОҒИСТОНДА ЎЗБЕК КИНОСИ БАЙРАМИ

ОЛМАОТА. (Штатсиз мухбиримиз М. Яхёев хабар беради). Совет Қозоғистони меҳнаткашлари Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги яқинлашаётган мана шу шодиёна кунларда қардош халқлар маданияти, адабиёти ва санъати байрамларининг шоҳиди бўладилар. Яқинда Олмаотанинг «Целинний», «Олатау» кинотеатрларида очилган ўзбек кино санъати фестивали ана шу тантаналарнинг дебочаси бўлди.

Олмаота кўчаларини безаб турган алвонларга «Хуш келибсиз, ўзбек кино ижодкорлари», «Ўзбек ўртоқларга оташин салом!» деган сўзлар ёзилган.

Бир ярим минг киши сиғадиган «Целинний» кинотеатри шинам безатилган. Бу ерга кино шинавандалари, шаҳар жамоатчилигининг вакиллари, адабиёт, санъат ва фан арбоблари йиғилишган. Ўзбек кино санъати арбоблари делегацияларини саҳнага чиққанда гулдурос қарсаклар янграб турди. Қозоғистон ССР Министрлар Совети Кинематография давлат комитетининг раиси А. С. Федулин фестивални кириш сўзи билан очар экан:

— Бугун бошланадиган ўзбек киноси байрами шонли 50 йилликни қаршилаётган Қозоғистон меҳнаткашлари ҳаётида муҳим маданий воқеа бўлиб, у биродар халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш, меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш, ижодкорларнинг тажрибаларини ўрганиш, маданиятларини ўзаро бойитиш каби олижаноб ишга хизмат қилади,—деб айтди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Кинематография давлат комитетининг раиси А. П. Қаюмов ўзбек киночиларининг ютуқлари, ишлари, янги фильмлари ҳақида гапирди.

Таниқли ўзбек кино режиссёри Йўлдош Аъзамов санъаткорлар дўстлиги ҳақида сўзлаб, ўз ҳамкасблари қилаётган ижодий ишларни айтиб берди.

Шаҳар жамоатчилиги номидан сўзлаган Қозоғистон Давлат университети студенти Клара Исмоилова, Олмаота машинасозлик заводи ишчиси, революция ветерани Хайриддин Аҳмедов, таниқли кино артист ва режиссёр, СССР халқ артисти Шакен Айменов ўзбек киночиларини қизғин табрикладилар.

«Олатау» кинотеатрида бўлиб ўтган учрашувда томошабинлар кинодраматург Туроб Тўла, артист Тўғон Режаматов, С. Норбоева, Раҳим Пирмуҳамедовларнинг сўзларини эътибор билан тингладилар.

Шу куни ўзбек киночилари Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетида қабулда бўлдилар.

Ўзбек кино ижодкорлари Олмаотанинг маданий муассасаларида, колхоз ва совхозларида бўлдилар. Ҳамма ерда самимий, қизғин кутиб олиндилар. «Қозоқфильм»да бўлиб ўтган учрашув, баҳслашув, янги фильмлар кўриги икки халқ санъаткорлари учун ҳам фойдали бўлди. Айниқса қозоқ киночилари яратган «Октябрь билан туғилган диёр», «Куй сақланиш қонуни» «Орқамизда Москва» каби ҳужжатли фильмлар ўзбек киночиларига ниҳоятда манзур бўлди.

Олмаота областидаги Чилик райони маданият уйида, «Табак» совхози маданият саройидаги учрашув дўстликнинг чинакам намойиши, халқларнинг кино ижодкорларига бениҳоя катта ҳурмати ифодаси бўлди. 8-мактаб пионерлар дружинаси совети СССР халқ артисти Р. Пирмуҳамедовни фахрий пионерликка қабул қилди. Р. Пирмуҳамедов уларга ташаккур айтиб, образ яратиш сирларини сўзлаб берди. Бу ерда Й. Аъзамов яратган «Сайёд қўнғироғи» фильми кўрсатилди. Қозоғистон Давлат университетида бўлган учрашув ҳам қизғин ўтди.

**Республика областларида чигит экишнинг бориши тўғрисида 1967 йил 20 апрелгача бўлган**

## МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда экилгани, учинчи стун — мавсум бошидан бери.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Андижон | 1,8 | 96,9 | Бухоро | 4,0 | 47,8 |
| Сурхондарё | 4,3 | 94,8 | Хоразм | 4,2 | 15,5 |
| Тошкент | 4,6 | 94,1 | Қорақалпоғистон АССР | 1,1 | 3,7 |
| Фарғона | 3,4 | 87,6 | | | |
| Сирдарё | 6,5 | 72,6 | | | |
| Самарқанд | 9,4 | 56,3 | Республика бўйича: | 4,6 | 68,5 |
| Қашқадарё | 10,6 | 55,3 | | | |

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

# СОВЕТ ПАХТАЧИЛИГИГА ОИД АСАР

Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти Октябрнинг 50 йиллик юбилейи шарафига совет пахтачилигини ривожлантиришга оид жуда кўп илмий ва оммабоп китобларни босмадан чиқармоқда.

Яқинда ана шундай китоблар қаторида тарих фанлари кандидати Ҳ. Саидовнинг «Совет пахтачилигини ривожлантиришда Ленин идеяларини амалга ошириш учун кураш» номли монографияси нашр этилди. Китобда социализм қурилишининг дастлабки йиллари ва бу йилларда Совет ҳокимияти ва Коммунистик партиянинг пахтачиликни тараққий эттиришдаги муҳим қарор ва тадбирлари батафсил ҳикоя қилинади.

Совет ҳокимиятининг биринчи кунлариданоқ В. И. Ленин Ўрта Осиё халқлари тўғрисида жуда катта ғамхўрлик кўрсатди. В. И. Лениннинг Ўрта Осиё халқ хўжалигининг етакчи тармоғи бўлган — пахтачиликка алоҳида эътибор берганлиги китобда келтирилган кўплаб тарихий ҳужжатлар орқали кўрсатилган.

В. И. Ленин Совет Шарқи районларида пахтачилик ва суғоришни тиклаш, ирригация ва мелиорацияни ривожлантиришда ишчилар билан меҳнаткаш деҳқонлар иттифоқини янада мустаҳкамлашда жуда кўп ишлар қилди. Бу тадбирлар Ўлка халқларининг иқтисодий, маданий қолоқлигини тугатди ва уларнинг социализмга ўтишига асос яратди.

Умуман китоб КПССнинг пахтачиликни ривожлантириш учун олиб борган тарихий тажрибаларини тадқиқ этишга ва умумлаштиришга бағишланган. Китоб тарихчиларга, қишлоқ хўжалиги мутахассисларига, олий ўқув юртларининг ўқитувчи ва студентларига совет пахтачилигининг тараққиётини ўрганишда катта ёрдам беради.

А. РАҲИМОВ.

# Турли мамлакатларда

## ГБСП СЪЕЗДИДА ҚАТНАШАЁТГАН ДЕЛЕГАТЛАР ШАРАФИГА ЗИЁФАТ

БЕРЛИН, 20 апрель. (ТАСС). Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитети Коммунистик ва Ишчи партияларнинг Германия Бирлашган социалистик партияси VII съездида қатнашаётган делегациялари шарафига кеча кечки зиёфат берди.

Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ В. Ульбрихт меҳмонларни самимий табриклади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси делегациясининг бошлиғи, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев қисқача нутқ сўзлади.

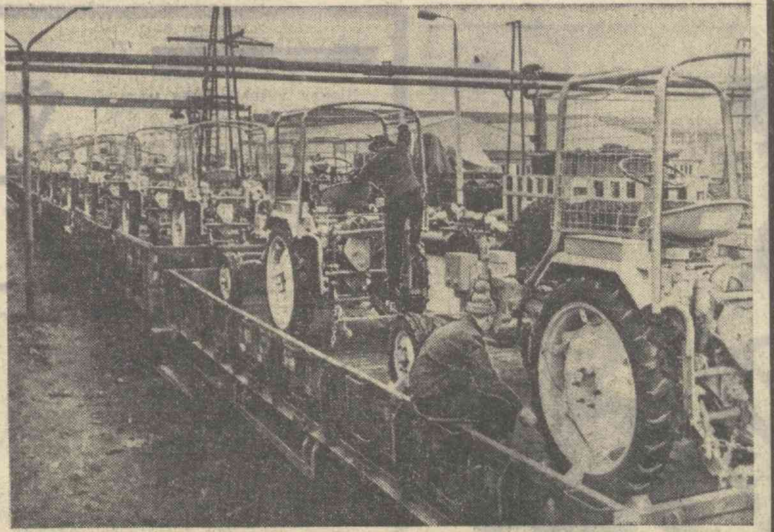

Германия Демократик Республикаси. Март ойининг охирида Шенебек заводи Чехословакия, СССР ва Руминияга 250 та ўзнюрар шасси жўнатди. Завод экспорт қилиш юзасидан ўз мажбуриятларининг бир қисмини бажарди. Бу корхонада тайёрланаётган универсал тракторлар жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида муваффақиятли равишда қўлланилмоқда. Энг аввало улар қишлоқ хўжалигида ишлатилаётир. АДН—ТАСС фотоси.

## СИНФИЙ КУРАШ

### ЯПОНИЯ

ТОКИО. Резина, цемент, целлюлоза-қоғоз саноати ишчилари, автомобиль транспорти ходимлари, докерлар, кон ишчилари, металлурглар, химикларнинг забастовкалари билан Японияда меҳнаткашларнинг кўкламги традицион ҳаракатининг учинчи босқичи бошланди

Кўкламги курашни ташкил этувчи бирлашган комитетнинг чақириғи билан Япония ишчилари ва хизматчиларидан бир неча юз минг киши забастовка эълон қилди. Улар иш ҳақини ошириш, иш ҳақининг гарантияланган минимумини белгилаш, мамлакатда нархларнинг кўтарилишини тўхтатиш, ишлаб чиқаришни капиталистик негизда «рационализация қилиш»га (бу чора меҳнат шароитларини оғирлаштиради ва эксплуатацияни кучайтиради) барҳам бериш тўғрисидаги талабларни қўллаб-қувватламоқдалар.

Токио ишчиларидан 10 мингдан ортиқ киши меҳнат министрлиги биноси олдида митинг ўтказди.

### ЭКВАДОР

ГУАЯКИЛЬ. Эквадорнинг шимолий зонасидаги темирйўлчилардан 1200 киши 6 мартда эълон қилинган забастовкани тўхтатди. Улар миллий таъсис этиш мажлисининг темирйўлчилар талабини қондириш ҳақида, жумладан иш ҳақини ошириш тўғрисида қарор қабул қилинишига муваффақ бўлдилар. Бу — кейинги вақтларда мамлакатда энг узоқ давом этган забастовка эди.

### ПОКИСТОН

КАРАЧИ. Шаҳар кўчаларини тозалайдиган махсус машиналарнинг шоферларидан 2000 киши иш ташлади. Улар Карачи шаҳар муниципалитети биноси олдига тўпланишиб, меҳнат шароитларини яхшилашни ва хизмат вақтидан кейин бажарилган ишлар учун ҳақ тўлашни талаб қилдилар.

### АРГЕНТИНА

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина ҳукумати темирйўлчилар касаба союзини ўз назоратига олди. Ҳукумат қуролли кучлар вакилини бу касаба союзига юбориб, унга кенг ҳуқуқлар берди.

200 мингдан ортиқ аъзоси бўлган темирйўлчилар касаба союзи мамлакатдаги энг катта ва жанговар касаба союз бирлашмаларининг биридир. У забастовка ҳаракатида актив қатнашди. Ҳукуматнинг касаба союз ишига аралашуви Аргентинадаги касаба союз ҳаракатига берилган янги зарбадир.

(ТАСС).

## АДЕНАУЭР ВАФОТ ЭТДИ

БОНН, 19 апрель. (ТАСС). Бугун Ғарбий Германиянинг собиқ канцлери Конрад Аденауэр 92 ёшида вафот этди.

КАНАДА. 28 апрель куни Монреалда халқаро «Экспо-67» выставкаси очилади. Нотр-Дам оролидаги совет павильонини қуриш тугалланди. Ҳозир бу ерда экспонатларни ўрнатиш ҳам ниҳоясига етай деб қолди. Суратда: СССР павильонида.

ЮПИ—ТАСС фотоси.

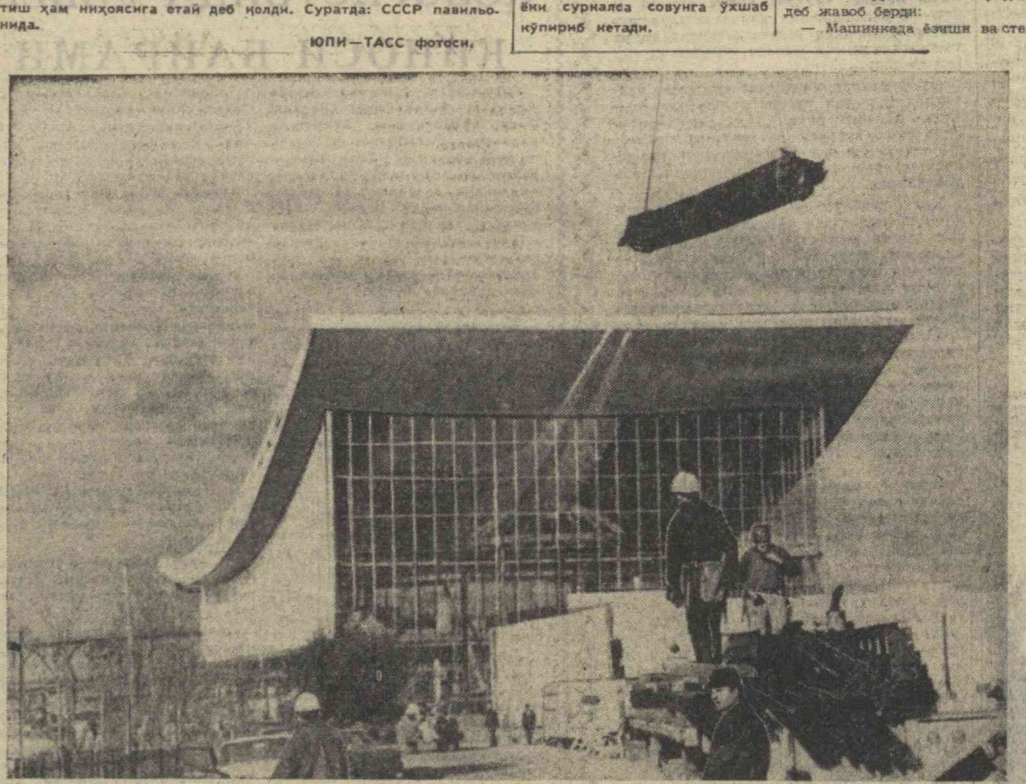

## У ТАННИНГ АЙТГАНЛАРИ

РАВАЛПИНДИ, 19 апрель. (ТАСС). «Вьетнам тақдирини Вьетнам халқининг ўзи ҳал қилиши зарур» деган Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Тан ўзи шарафига Покистон ташқи ишлар министри Пирзода берган зиёфатда сўзга чиқиб, у ўз нутқида шу нарсани таъкидладики, «Вьетнам проблемасини сиёсий ва дипломатия методларини қўлланибгина тинч йўл билан ҳал қилиш мумкин». У Тан бу проблемани 1954 йилги Женева битимлари асосида тинч йўл билан ҳал этиш тўғрисида Покистон раҳбарларининг нуқтаи-назарини қувватлади.

У Тан Покистон—Ҳиндистон муносабатларига тўхталиб, бу мамлакатларни бир-биридан четлаштириб турган проблемаларни тинч йўл билан ҳал қилишга чақирди. БМТ бош секретари атом қуролини тарқатмаслик проблемаси тўғрисида гапириб, инсониятнинг қирилиб кетиши хавфини тугатиш учун барча мамлакатлар атом ва термоядро қуроли соҳасида тўла ва батамом қуролсизланиш учун курашишлари зарур, деди.

## ҚИЗИҚ ҲАНГОМАЛАР

### КИТНИНГ ОШҚОЗОНИДА

Кит балиқлари туркумларидан бири — кит кашалотлар деб аталади. Бу ҳайвон овқатланиш учун фақат кечаси ўлжа қидиради. Денгиз гигантлари нима тўғри келса шуни истеъмол қилади. Шу сабабдан бўлса керак, уларнинг ошқозонини ёрганда тош, ёғоч, мих, монтёрларнинг қўл қопи чиққан.

### СОВУН ДАРАХТИ

Флоридо ярим оролида совун деб аталган дарахт ўсади. Унинг меваларини ишқаланса ёки суркалса совунга ўхшаб кўпириб кетади.

## СЕАТО СЕССИЯСИДА

ВАШИНГТОН, 19 апрель. ТАСС мухбирлари В. ВАШЕДЧЕНКО ва В. ПЕТРУСЕНКО хабар берадилар:

Кеча бу ерда АҚШ давлат секретари Д. Раск раислигида СЕАТО ҳарбий блоки кенгашининг навбатдаги сессияси очилди. Сессия ишида Австралия, Янги Зеландия, Англия, Филиппин ва Таиланд ташқи ишлар министрлари иштирок этмоқдалар. Сайгон қўғирчоқ режими ташқи ишлар министри Чан Ван До сессияда «кузатувчи» сифатида қатнашмоқда.

СЕАТОнинг Вашингтонда ўтказилаётган бу сессияси деярли бутунлай АҚШ ва унинг шерикларининг Вьетнамдаги ҳарбий стратегиясини муҳокама қилишга бағишланган. Франция СЕАТОнинг аъзоси бўлишига қарамай, АҚШнинг Вьетнам халқига қарши агрессиясини қоралашдан иборат ўз сиёсатига мувофиқ, блок сессиясини бойкот қилмоқда. Покистон ҳукумати ҳам Вашингтонга ўзининг ташқи ишлар министрини юбормасликка қарор қилди (сессияда Покистоннинг Вашингтондаги элчиси қатнашмоқда).

АҚШ давлат секретари Раск сессиянинг очилиш маросимида сўзга чиқиб, шу нарсани таъкидладики, сессияда Вьетнамда тинчликка эришиш проблемасига катта эътибор берилар эмиш. Бироқ Раскнинг бутун нутқи СЕАТО ҳарбий кучларини Вьетнамдаги урушни давом эттиришга сафарбар қилиш руҳи билан суғорилган эди. АҚШ, деди у, Вьетнамдан чиқиб кетмайди. АҚШ Осиё ва Тинч океан районидаги ўз мақсадларини белгилаб олган ва шу мақсадларни амалга ошириш учун курашади. Раск СЕАТО аъзоси бўлган бошқа мамлакатлар бу соҳада АҚШни қўллаб-қувватлашлари керак деб талаб қилди.

Австралия ташқи ишлар министри Хэзлак АҚШ ҳукумати тинчлик сари қадам сифатида Вьетнам Демократик Республикасини бомбардимон қилишни тўхтатиш даъватини рад этганлигидан мамнун бўлганлигини билдириб, Вашингтоннинг Вьетнамдаги урушни кучайтиришга қаратилган сиёсатини тўла қўллаб-қувватлади. СЕАТО кенгашининг сўнгги сессиясидан кейин, деди у, Австралия ўзининг Жанубий Вьетнамдаги қўшинлари сонини кўпайтирди ва у ерга икки пиёда аскарлар батальонини, ҳарбий ҳаво бўлинмасини ҳамда бошқариладиган ракеталар билан қуролланган эсминс юборди. Хэзлак Австралия Вьетнам урушида тобора актив қатнашади, деб Америка ҳукуматини ишонтирди. Таиланд ташқи ишлар министри Коман ўз нутқида, менинг ҳукуматим АҚШга Таиланд территориясидан Вьетнам урушини олиб боришда база сифатида фойдаланишга рухсат бериб, ўзининг суверенитетидан онгли равишда қисман воз кечганлигини тан олишга мажбур бўлди, деди.

СЕАТО бош секретари Варгаснинг нутқи ҳаммадан ҳам агрессив руҳда бўлди. У Жанубий Вьетнам ватанпарвар кучлари устидан ҳарбий ғалабага эришишга чақирди, блокнинг барча аъзоларидан Шарқи-Жанубий Осиёдаги миллий озодлик ҳаракатининг ҳар қандай шаклларига қарши жанговар тайёрликни кучайтиришни талаб қилди.

Англия ташқи ишлар министри Браун ҳам ўз нутқида Американинг Вьетнамдаги агрессиясини оқлади.

Покистон вакили Хилоли вазмин ва танқидий нутқ сўзлади. Покистон, деди у, Шарқи-Жанубий Осиёдаги уруш давом этаётганлигини ва кенгайтирилаётганлигини жуда зўр ташвиш ва хавотирланиш билан кузатиб бормоқда. Бу уруш ҳар пайтда янада кучли можароларга олиб келиши мумкин.

СЕАТО кенгашининг сессияси уч кун давом этади.

## АПН ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

### СЕКРЕТАРЬ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

ПРАГА. Чехословакияда техник секретарларнинг... умумдавлат конкурси ўтказилди. Унда икки болалик 27 яшар Герда Поспишилова ғолиб чиқди. У Чехословакия фанлар академиясининг Силезиядаги институтида секретарь бўлиб ишлайди.

«Ҳақиқий секретарь аёл» нималар қилиши керак деган саволга конкурс ғолиби шундай деб жавоб берди:

— Машинкада ёзиши ва стенограмма қила билиши ўз-ўзидан маълум. Секретарь аёл, шунингдек, бошлиғи йўқлигида унинг ўрнини билдирмаслиги, барча маъмурий иш принципларини билиши шарт. Чунки у аслида машинистка бўлибгина қолмай, шу билан биргаликда почта хизматчиси, архивариус, ташкилотчи, шахсий - докладчи, кутубхоначи, таржимон ва ҳатто... официантдир.

Секретарь ҳамма ишни табассум билан қилиши ва иш пайтида доимо яхши кайфиятда юриши керак. У кишилар билан яхши муомала қила билиши, ўзини тута билиши ва энг кескин дамларда ҳам вазмин бўлиши, ҳамма нарсани дарров тушуна олиши, бирор қарор қабул қила олиши, ишда тартиб ва изчилликка амал қилиши, мушоҳадали ва кучли хотирага эга киши бўлмоғи керак. У мадакиятли, ишончли, ташаббускор, сертакаллуф, хушмуомала ва сабр-тоқатли бўлиши зарур.

Мен ишхонада доим «Яхши бошлиқ ёмон секретарни чиқиштира олмайди» деган принципга амал қиламан.

### ФЕРМЕРЛАР ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК НИҚОБИ ОСТИДА

ЛОНДОН. Бундан буён Англияда ҳар бир шиша сутнинг нархи олдингига қараганда тахминан 10 процент ортиқ бўлади. Шундай қилиб истеъмолчиларнинг чўнтагидан қўшимча 14 миллион фунт стерлинг шилиб олинади. Англия деҳқончилик министри Пэрт ҳукуматнинг сут нархини ошириш тўғрисидаги қарорини шарҳларкан буни фермерларга нисбатан ўзига хос «ғамхўрлик» деб атади.

Бироқ фермерлар тўғрисидаги «ғамхўрлик»ни тушунтириб бериш жуда осон. «Морнинг стар» газетасининг ёзишига қараганда, ҳукуматнинг мамлакатда энг оммавий озуқа маҳсулотларидан бири сутнинг нархини ошириш тўғрисидаги қарори мамлакат қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини кўпайтириш тўғрисида ҳукумат сиёсатининг барбод бўлиши натижасида келиб чиққан эди. Англияда 3 йилдан бери бу соҳа, айниқса чорвачилик оқсамоқда. Шунинг учун ҳам Буюк Британия кўпгина озуқа маҳсулотларини бошқа мамлакатлардан, жумладан Дания, Франция, Голландия ва бошқалардан кўплаб сотиб олишга мажбур бўлмоқда.

Меҳнаткашлар ҳисобига қишлоқ хўжалиги учун капитал маблағларни кўпайтириш учун интилиш парламентда қизғин мунозараларга сабабчи бўлди. Лейборист Эмрис Хьюз очиқдан-очиқ савол берди: сут нархини ошириш ҳисобига олинган маблағдан қанча миллиони йирик ер эгаларининг чўнтагига тушади? Бироқ деҳқончилик министри тўғри жавоб беришдан бош тортди.

... Парламентда гап-сўз давом этаяпти-ю, дўкончаларнинг эгалари ва магазинларнинг сотувчилари нарх ёзилган қоғозлар ва савдо этикеткаларини зудлик билан ўнгламоқдалар.

### «БОЛАЛАРИМИЗНИ ҚУТҚАРИНГ!»

СТОКГОЛЬМ. Бутун Швеция бўйлаб «СОС» сигнали баралла эшитилмоқда. «Болаларимизни қутқаринг! — швед оналар ва оталар шундай демоқдалар. — Эндигина ҳаётга қадам қўяётган авлоднинг қирилиб кетишига йўл қўйманг».

Бундай ташвишнинг сабаблари ҳаммага маълум. Маҳаллий газеталарнинг хабарига қараганда, кейинги пайтларда Швеция қора дори билан савдо қиладиган яширин халқаро ширкатлар нишони бўлиб қолди. Аэропортларда, темир йўл вокзалларида, мамлакатга келадиган пассажир теплоходларида «қора бозор чопарлари» тез-тез ушлаб турилади. Чемоданларда ва икки қаватли сумкаларда, конфет қутиларида, бархут қопларда, қўғирчоқлар ичида — швед таможнячилари хуллас ҳамма жойдан қора дори топиб олишяпти.

Бу масала парламентда, мактаб маъмуриятларида, бошқа қатор идораларда муҳокама қилинмоқда. Кўпгина кишилар очиқдан-очиқ бу кураш бефойда деб атамоқдалар. Нима учун? Шунинг учунки, «қора бозор оғалари» қора дори билан савдо қилиб, юз миллионлаб пул топишяпти ва бу ерда ҳисобланганидек улар ўзларининг ҳунук ишини давом эттириш учун йўл топа оладилар».

## ГВАТЕМАЛАДА ТЕРРОР

НЬЮ-ЙОРК, 19 апрель. ТАСС мухбири Ю. РОМАНЦОВ хабар беради:

Гватемала реакцияси мамлакатдаги демократик ҳаракатни бостиришга интилиб, бевосита террор методларига ўтди. Америкада чиқадиган «Тьемпо» газетасининг ёзишига кўра, пойтахтда ва бошқа шаҳарларда «қора рўйхатлар» тарқатилмоқда. Бу рўйхатларда прогрессив студентлар, Гватемала меҳнат партияси аъзолари, касаба союз раҳбарларининг номлари ёзиб қўйилган. Хабар қилинишича, ҳозирдаёқ уч киши — Рамон Мендес Линарес, Эльдер Альмикар Минотт ва Хайме де Хесус Веласкес реакция қурбонлари бўлдилар.

«Қора рўйхатлар»ни «коммунизмга қарши янги ташкилот» деб аталувчи ташкилот тузди. Бу ташкилот расмий жиҳатдан ҳукумат билан боғлиқ бўлмасада, ҳарбийлар билан яқиндан алоқадордир.

Ҳукуматнинг прогрессив элементларга нисбатан тутган позицияси реакциячилар фаолияти учун қулай шароит яратиб бермоқда. Мамлакатда қамал ҳолати жорий қилинган. Армия ва полиция «шубҳали шахслар»ни ўзбошимчалик билан тинтув қилиш ва қамоққа олиш «ҳуқуқига» эга. Ҳукумат қўшинлари тоғларда партизанларга қарши жанг олиб бормоқда.

Президент Сесар Мендес Монтенегро ўз ҳукмронлигининг дастлабки пайтларида ҳарбийларнинг ўзбошимчалигига барҳам бериш ва бир қанча социал-иқтисодий ислоҳотлар ўтказишга ваъда берган эди. Бу ваъдалар аллақачон унутилди. «Нью-Йорк пост» газетасининг ўз вақтида шама қилиб ёзишича, ҳукумат Америка элчихонасининг воситачилигида ҳамкорлик қилиш тўғрисида ҳарбийлар билан махфий шартнома тузган. Бу ҳол Гватемала ватанпарварларидан ўч олинаётган ҳозирги пайтда ҳам ҳукуматни реакцияга шерик қилиб қўяди.

Редактор М. ҚОРИЕВ.


# РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

## РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар, 9.30 — Концерт («Баҳор» ансамбли созандалари), 10.10 — В. Яковлев концерти, 11.10 — «Фойдали қазилмалар тарихидан» (суҳбат), 11.25 — Концерт, 12.15 — Спорт, 12.30 — Ўзбек халқ куйлари, 12.50 — «Қўриқдан ном-нишон қолмайди» (рус.), 13.30 — К. Шульженко ва В. Трошин куйлайди, 16.10 — «Коммунист бўлишни истайман» (рус.), 16.20 — Ўзбекистон композиторлари асарларида В. И. Ленин образи, 17.00 — СССР халқлари куйлари, 18.20 — «Кашмир афсонаси» (балетдан сюита), 18.30 — Концерт (халқ талантлари), 19.20 — Социалистик мамлакат халқларининг куйлари, 20.00 — «Октябрь» радиостанцияси (рус.), 20.30 — Концерт, 20.45 — «Ленин ғоялари амалга ошмоқда» (сиёсий билимлар радиоуниверситети), 21.25 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Концерт, 22.40 — Шингил ҳикоялар, 23.20 — Концерт (дала меҳнаткашларининг талабига мувофиқ).

## ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 18.00 — **Телевизион янгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.20 — **Ленин яшаган жойларда** (болалар учун), 18.50 — **Телевизион янгиликлар**, 19.05 — **Башар қуёшига** (музикали адабий композиция), 19.45 — **Юбилей йилига мўл ҳосил** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 20.05 — **Ота-оналар университети**, 22.30 — **Тошкент давлат консерваториясининг 50 йиллиги** (ўзбек ва рус тилларида), 22.00 — **Милтиқли киши** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 17.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 18.00 — **Комсомолдан ўрнак ол** (болалар учун), 18.25 — **Чизма геометрия** (сиртдан ўқиётган студентлар учун ўқув программа).

Рус тилида: 19.10 — **Партия байроғи** (илмий-оммабоп фильм), 19.30 — **Телевизион янгиликлар**, 19.40 — **Ленин номидаги . . .** (эшиттириш).

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

## ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА 21/IV да **Сарвқомат дилбарим**, 22/IV да **Оқ кабутар**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 21/IV да **Махтумқули**, 22/IV да **Ёшликда берган кўнгил**.

## КИНО

**Константин Заслонов** — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МИР», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

**Севги байрами** — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

**Йўлбарс кўрфази** — «СПУТНИК», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (2-залда жуфт соатларда).

**Ғилдиракни ким ўйлаб топган?** — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (кундуз соат 12, 4 ва кеч 7 да).

**Кавказ асираси** — «ФЕСТИВАЛЬ» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кундуз соат 3-20 ва кеч 6-50 минутда).

**Уч баҳалоқ** (эрталаб соат 10 да), **Ғазаб** (кундуз ва кечқурун), **Монастир сояси** (кеч соат 10 да) — «ЧАЙКА».

**Мен севган киши** — СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

**Солдат отаси** — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 11 да).

**Ленин Польшада** — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 да).

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА

21 апрелда

Осиёнинг жануби-шарқий мамлакатлари бўйлаб гастролидан қайтган

**«БАҲОР»**

ансамблининг

**ҲИСОБОТ КОНЦЕРТИ**

Бадиий раҳбар — СССР халқ артисткаси, Давлат мукофоти лауреати **Мукаррама Турғунбоева**.

Концерт кеч соат 7 да бошланади.

КАТТАҚЎРҒОН ШАҲРИДА

23, 24 апрелда

1967 йилда чиқарилган

**ИККИНЧИ ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИНИНГ ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ БЎЛАДИ**

Тиражда умумий суммаси 377500 сўмлик 612500 буюм ва пул ютуқлари ўйналади, шу жумладан: «Волга», «Москвич-408» автомашиналари, «М-63», «ИЖ-Планета» мотоцикллари, пианинолар, мотороллерлар, «Зил-Москва», «Памир», «Саратов-2» холодильниклари, «Восход», «Рубин-102» телевизорлари, баянлар, радиолалар, гилам ва гилам паёндозлар, қимматли буюм ва пул ютуқлари.

Ўтган йилги пул-буюм лотереяси тиражининг ютуқлар сонига қараганда бу йил ютуқлар сони икки марта кўпайтирилган.

**Лотерея билетларини сотиб олингиз!**

## ИШГА ТАКЛИФ

ТОШКЕНТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИГА

медицина асбоблари ва аппаратлари бўйича **бош механик**, цитометр бўйича **старший инженер**, электромикроскопия бўйича **старший инженер, инженерлар**: холодильник установкаси бўйича, кондинцатор бўйича, программалаштирилган таълим бўйича, программалаштирилган таълим конструкцияси бўйича, **физиклар**: фото-кино лабораториясининг старший методисти; **техниклар**: электрон таълим бўйича; **физиклар**: шиша пуфлаш усталари, **микрофотография** бўйича **методистлар, фотоцитометрия** бўйича **лаборантлар**, микроскопирования электрони бўйича, **рентгенолаборантлар, киномеханиклар, фотографлар, комендантлар, лифтчилар, уборщицалар**

**КЕРАК**

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар-33, К. Маркс кўчаси, 103-уй, 25-хона, кадрлар бўлими.

«УЗГИПРОТЯЖПРОМ» ИНСТИТУТИГА

қуйидаги мутахассислик бўйича инженер ва техник-электриклар: **саноат корхоналарининг электр ускуналарини проектлаш, автоматлаштириш, ташқи электр таъминоти, саноат ва граждан қурилиши бўйича қурувчилар, иссиқлик ва газ таъминоти, қозонларни ўрнатиш, иссиқлик ва вентиляция, конструкторлар, технолог — қуювчи**; инженерлар: **гидротехниклар, ҳажмли проектлаш бўйича қурувчилар, иқтисодчилар, архитекторлар**; техниклар: **топографлар, сув таъминоти ва канализацияларни проектлаш бўйича сантехниклар, сметачилар, машинисткалар, нусха кўчирувчилар**

**КЕРАК**

Иш ҳақи биринчи категория бўйича.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар-Главпочта, Пушкин кўчаси, 88-уй (3-трамвайнинг «Дархон», 3, 4, 5-троллейбусларнинг «Урицкий майдони» остановкалари).

«СПЕЦОТДЕЛВИСТОСТРОЙ»ГА

**ишчилар, сувоқчилар, дурадгорлар, паркетчилар, ойначилар, силлиқловчилар, гранитчилар, старший инженерлар ва ПТО инженерлари, бош бухгалтер ўринбосари, старший бухгалтерлар, бухгалтерлар, бухгалтер-ҳисоб-китобчилар, табелчилар, омборчилар, старший прораблар ва прораблар, қурилиш усталари, нормаловчилар, бош бухгалтер**

**КЕРАК**

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 19-уй, кадрлар бўлими (7, 9, 11, 14, 15-трамвайлар, 3, 18, 23, 26, 54-автобусларнинг «Маламирабад» остановкаси).

УРТА ОСИЕ УРМОН ХУЖАЛИГИ ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ ИНСТИТУТИГА

**қишлоқ хўжалик машиналари бўйича инженер-конструкторлар**

**КЕРАК**

Мурожаат учун адрес: Тошкент область, Калинин райони, Дархон посёлкаси.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

23 апрелда

Ўзбекистон ва Туркманистон ССР халқ артисти

**Комилжон ОТАНИЁЗОВ**

раҳбарлиги ва иштирокида

**ХОРАЗМ АНСАМБЛИНИНГ КОНЦЕРТИ**

Концертда **Олмахон Ҳайитова, Муҳаббат Қизларбекова, Шариф Исмоилов, Анор Отажонова, Ражаб Исмоилов** ва бошқалар қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

«УЗОБУВЬТОРГ»

**Тошкент область савдо базасига**

**бухгалтер, омбор мудири ва омборчи, старший омборчи, юкчи, машинистка, экспедитор**

**КЕРАК**

Тошкент шаҳар, Б. Хмельницкий кўчаси, 6-уйга мурожаат қилинсин. (2, 3, 6-троллейбуслар, 30, 51-автобусларнинг «Оёқ кийимлари фабрикаси», 9, 11-троллейбуслар, 24-автобуснинг «17-поликлиника» остановкалари).



Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26, Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик—В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ А — 94. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Р 01749. Индекс 64543.